

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Novodobé olympijské hry
a jejich odraz v učebnicích francouzštiny

The Modern Olympic Games and Their
Presence in French Textbooks

Lucie Honzíčková

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Tomáš Klinka, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Anglický a francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání

2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Novodobé olympijské hry a jejich odraz v učebnicích francouzštiny* vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 13. 3. 2015

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Tomáši Klinkovi, Ph.D. za ochotu, cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této práce.

Anotace

Práce se zabývá významem novodobých olympijských her pro francouzskou kulturu a užitím tohoto fenoménu při výuce francouzštiny jako cizího jazyka. Podává stručný přehled historie olympijských her, blíže se věnuje postavě Pierra de Coubertina. Snaží se vystihnout roli francouzského jazyka na olympijských hrách v souvislosti s rostoucím vlivem angličtiny, představit postavení Francie k dané problematice a nastínit možný budoucí vývoj. K tomu využívá dostupných knižních publikací, databází a dokumentů vydaných Mezinárodním olympijským výborem a Olympijským muzeem v Lausanne. Práce zároveň sleduje odraz tohoto fenoménu v učebnicích francouzštiny pro základní a střední školy. Analyzuje také výskyt tématu u státní maturitní zkoušky z francouzského jazyka. Hodnotí didaktický potenciál tématu olympijských her a může sloužit jako podklad pro jeho další využití v hodinách francouzštiny.

Klíčová slova: olympijské hry, učebnice, Coubertin, realie, francouzština

Annotation

The thesis deals with the significance of the modern Olympic Games for the French culture and with the use of this phenomenon in teaching French as a foreign language . It provides a brief historical summary of the Olympic games, focusing in particular on the personage of Pierre de Coubertin. It attempts to depict the role of the French language at the Olympic games, taking into account the increasing influence of the English language. The position of France towards this issue and a presumable future progress are also presented, based on available books, databases and on documents published by the *International Olympic Committee* and by the *Olympic Museum* (Lausanne). Moreover, the thesis examines the presence of this phenomenon in primary and secondary school textbooks. It also analyses its occurrence in the maturita tests. The didactic potential of the Olympic phenomenon is assessed. The thesis can thus serve as the basis for further use of this topic in French lessons.

Keywords: Olympic games, textbooks, Coubertin, culture studies, French language

Obsah

Úvod	1
1 Historie olympijských her	3
1.1 Antické OH	3
1.2 Obnovení OH	4
2 Myšlenkový základ	7
2.1 Pojetí OH ve starověkém Řecku	7
2.2 Coubertinovo pojetí	7
2.3 Symbolika	8
3 Mezinárodní olympijský výbor	11
4 Role francouzštiny na OH	13
4.1 Historický kontext	13
4.2 Konkurence angličtiny	13
4.3 Bilingvní OH	14
4.4 Snaha zachovat roli francouzštiny	16
5 Rozbor učebnic	18
5.1 Učebnice pro základní školy	20
5.2 Učebnice pro střední školy	22
5.2.1 Výskyt tématu	22
5.2.2 Způsob využití tématu	25
5.2.3 Další možné využití	28
5.3 Učebnice dle roku vydání	30
5.4 Učebnice dle nakladatelství	30
6 Státní maturita z francouzského jazyka	32
Závěr	34
Résumé	37
Zdroje	42
Přílohy	47

Úvod

Novodobé olympijské hry jsou neodmyslitelně spjaté s francouzskou kulturou. Byl to totiž Francouz Pierre de Coubertin, kdo se zasloužil o jejich vzkříšení. Ačkoliv si jeho předchůdci již několik staletí pohrávali s myšlenkou obnovit sportovní klání dle antického vzoru, až jemu se podařilo převést návrhy ve skutečnost a zorganizovat první novodobé olympijské hry, dnes nejsledovanější sportovní událost celosvětového charakteru. Pro pedagogy je Coubertin navíc významný tím, že poukázal na nutnost začlenit tělesnou výchovu do francouzského vzdělávacího systému.

Po obnovení olympijských her nabyla francouzština nové důležitosti. Každé dva roky se tento jazyk během zahajovacího ceremoniálu rozezní po olympijském stadionu a v domácnostech televizních diváků po celém světě. Nejvyšší olympijská organizace, Mezinárodní olympijský výbor, sídlí jak jinak než ve frankofonním městě, ve švýcarském Lausanne. Francouzi jsou na toto privilegium svého jazyka patřičně hrdí, avšak v posledních desítkách let se musí potýkat se silnou konkurencí angličtiny, která se stala celosvětovým pojítkem národů, což se odráží i v jazykové politice olympijských her.

Tato práce si klade za cíl vysvětlit, proč je fenomén olympijských her pro francouzskou kulturu tak významný, a zároveň zmapovat jeho užití při výuce francouzštiny jako cizího jazyka. Využívá k tomu odborných publikací, online článků a databází. Pokud není uvedeno jinak, při citování zahraničních autorů se jedná o vlastní překlad.

K objasnění významnosti daného fenoménu slouží první, teoretický pilíř práce. Podává přehled historického vývoje olympijských her, blíže představuje osobnost Pierre de Coubertina. Jelikož je autorka této práce studentkou oboru francouzský jazyk - anglický jazyk, zabývá se i současnější otázkou střetu obou jazyků a možným vývojem v této oblasti. Motivací k výběru tohoto tématu jí byla i účast na mezinárodním setkání studentů francouzštiny na téma novodobých olympijských her, konaném v roce 2011 v Paříži.

Druhým pilířem bakalářské práce je pak sledování výskytu olympijského fenoménu v učebnicích francouzského jazyka. Právě skrze učebnice si totiž žáci vytváří ucelenou představu o francouzské kultuře, ať už je to prostřednictvím kapitol věnovaným přímo reáliím či pomocí tematických zaměření jednotlivých cvičení. Domníváme se, že novodobé olympijské hry představují důležitý aspekt francouzské kultury a měly by být v učebnicích nějakým způsobem promítnuty. Kromě vybraných učebnic pro základní a střední školy analyzujeme výskyt tématu i v didaktických testech a písemných pracích u české státní

maturitní zkoušky z francouzského jazyka. V českém prostředí je to právě maturitní zkouška, která ověřuje znalosti nabyté za celé středoškolské studium cizího jazyka, a to jak v oblasti lingvistické, tak v oblasti kulturní.

Vzhledem k významu daného tématu pro francouzskou kulturu předpokládáme, že se téma vyskytne minimálně ve třetině zkoumaných učebnic. Naopak v případě maturitních testů očekáváme zaměření spíše na tematiku z každodenního života, a tudíž jen minimální výskyt olympijského fenoménu. Učebnice jsou kromě věkové kategorie sledovány také z hlediska roku vydání. Členíme je do dvou kategorií – učebnice vydané do roku 2000 a od roku 2001 dále. Právě rok 2001 představuje díky vydání Evropského referenčního rámce významný mezník ve výuce cizích jazyků. Navíc bylo po tomto roce hned několik olympijských her organizováno v anglofonních zemích, což znamenalo vzestup angličtiny jakožto olympijského jazyka. Předpokládáme, že v učebnicích se tato změna odráží, a téma olympismu se proto častěji objeví v publikacích vydaných do roku 2000, kdy byla role francouzštiny na olympijských hrách silnější. U učebnic nás navíc zajímá, zda byly vydány českým či francouzským nakladatelstvím. Očekáváme, že ve druhém případě bude výskyt zkoumaného fenoménu častější, protože učebnice představují pro Francii prostředek, jak nechat vyniknout významné aspekty své kultury.

Výzkum učebnic také sleduje, které jazykové kompetence jsou rozvíjeny prostřednictvím tématu olympismu. Domníváme se, že tematiku olympijských her lze efektivně využít k rozvoji všech jazykových kompetencí – porozumění mluvenému slovu, porozumění textu, ale i k rozvoji vlastního mluveného a psaného projevu. Široké uplatnění dokazujeme analýzou jednotlivých cvičení a zamyšlením se nad jejich možným prohloubením. Práce tak propojuje teoretický a didaktický aspekt tématu novodobých olympijských her.

1 Historie olympijských her

V této kapitole se budeme zabývat historickým vývojem olympijských her od antického Řecka až po jejich obnovení v roce 1896. Starořecké olympijské hry se sice nevázou bezprostředně na francouzskou kulturu, ale nahlédnutí do samých počátků her je důležité pro celkové pochopení tohoto fenoménu. Více nás však budou pochopitelně zajímat okolnosti jejich obnovení. Důraz je kladen na osobnost Pierra de Coubertina jakožto otce novodobých olympijských her. Ukážeme si, které životní události ho dovedly k myšlence obnovení olympijských her, jak byl tento nápad přijat a jak probíhala jeho cesta k realizaci.

1.1 Antické OH

Jak již název napovídá, kořeny olympijských her sahají až do antické Olympie. První historicky doložené olympijské hry se tu konaly již roku 776 př. n. l. s cílem zajistit králi Iphitovi přízeň bohů. Ten tak údajně učinil na radu Pithie poté, co se vydal do Delf, aby se dozvěděl, jak zemi ochránit před válkou a morem.¹ Do kronik se toho roku zapsal první olympijský vítěz, jistý Koroibos, v běhu na 183 metrů. Hry se pořádaly každé čtyři roky. V jejich průběhu se Olympie stávala posvátným územím, na které nesměla vstoupit žádná armáda. Klid zbraní se později vztahoval na celé Řecko, aby byla zajištěna bezpečnost účastníků. Svobodní Řekové zápasili jednak v disciplínách, které známe dodnes (např. běh, pětiboj), jednak v disciplínách, které bychom na dnešních olympijských hrách hledali marně (soutěž trubačů či pankration). Tradiční odměnou pro vítěze byl olivový věnec, ale i finanční ohodnocení. Olympionici se navíc stali velmi ctěnými osobnostmi, nezřídka byla postavena socha nebo složena báseň na jejich počest. O významnosti her pro řeckou kulturu svědčí i fakt, že rok 776 př. n. l. je považován za začátek řeckého kalendáře. Hry se dlouho těšily velké oblibě, ale v průběhu 4. století n. l. se čím dál častěji vyskytovaly skandály s kupováním si vítězství. „*Olympijský ideál byl zrazen penězi.*“² Násilnost některých disciplín se navíc dostala do rozporu s křesťanskou morálkou, a tak na nátlak papeže císař Theodosius roku 393 n. l. zakázal konání olympijských her. Jeho syn Theodosius II. pak dílo zkázy dokončil, když o třicet let později nechal vypálit pozůstatky slavného olympijského chrámu.³ Na obnovení olympijských her si lidstvo muselo počkat více než 1500 let.

¹ Pausanias: *Description de la Grece*. Kniha V, kapitola IV [online]. Konzultováno 9. 2. 2015
Dostupné z: <http://remacle.org/bloodwolf/erudits/pausanias/elide1.htm#VII>

² Charpentier, Henri a Euloge Boissonnade. *100 ans de Jeux olympiques: Athènes 1896-Atlanta 1996*. Paris: France-Empire, 1996. Str. 26.

³ Charpentier, str. 21-27.

1.2 Obnovení OH

Ačkoliv je největší zásluha na obnovení olympijských her připisována jednoznačně Coubertinovi, nebyl rozhodně prvním, kdo tuto myšlenku veřejně vyslovil. Jeho význam však spočívá v tom, že na rozdíl od svých předchůdců nezůstal jen u snivých plánů, ale pustil se s vervou do organizačních záležitostí a svou vizi mohl tak roku 1896 uskutečnit.

První myšlenky

První myšlenky o obnovení olympijských her se objevily již v 15. století ve spisech italského historika a humanisty Matea Palmieriho a v díle německého básníka Hanse Sachse. Od vize k realizaci se pokusila přejít jako první Anglie, která tou dobou měla velmi vyspělý systém tělesné výchovy, a sport se zde těšil vysoké oblibě. Anglie zároveň viděla sport jako mocný prostředek k obraně svého království. Z tohoto i dalších důvodů (hry měly mimo jiné spojit rozdílné sociální vrstvy) zorganizoval právník Robert Dover hry ve středoanglickém městě Costwold, kde se hry konají dodnes, avšak nikdy nenabýly mezinárodního charakteru. Po Doverovi následovaly pokusy např. ve švédských lázeňských městech Ramlösa a Halsingbourg, hry však byly zaměřeny především na gymnastiku.

Iniciativy se ujalo i olympijskými legendami ověřené Řecko. Roku 1830 se Řekové, nadšení čerstvě nabytou nezávislostí na Turecku, neúspěšně pokusili o obnovení olympijských her. O necelých třicet let později se řeckému obchodníkovi Zappasovi podařilo uspořádat hry v Athénách, ale jednalo se spíše o zábavné setkání, do programu byly zařazeny i disciplíny, které bychom na starořeckých hrách hledali marně, jako např. závod v pytlích.⁴

V českém prostředí si s myšlenkou obnovení olympijských her pohrával Jan Amos Komenský (*Všenáprava*). Všechny tyto pokusy měly však k novodobým olympijským hrám ještě hodně daleko. „*Jejich velká idea na vzkříšení teprve čekala*“.⁵

Pierre Frédy de Coubertin

Otec novodobých olympijských her se narodil roku 1863 v Paříži jako čtvrté a poslední dítě barona Charlese Frédy de Coubertina a Agathy-Gabrielle de Mirville. Jeho podobu můžeme vidět na fotografii v příloze č. 1. Pokud bychom sledovali historii rodu, zavedla by nás do italské šlechty s vojenskou tradicí, která ve 14. století přesídlila do Francie. Coubertin strávil dětství na matčině záměcku v Normandii. První vzdělání získal v pařížské jezuitské škole. Coubertinovi rodiče předpokládali, že mladý Pierre půjde ve šlépějích

⁴ Procházka, Karel. *Olympijské hry: Od Athén 1896 po Moskvu 1980*. Praha: Olympia, 1984. Str. 18-19.

⁵ Procházka, str. 19.

rodinných předků a zasvětil svůj život vojenství, ale jeho zajímala spíše pedagogika a historie, které se rozhodl studovat na *École libre des sciences politiques*. Ve volném čase provozoval nejrůznější sporty (veslování, šerm, box). Jeho zájem o sport brzy přerostl v životní poslání a Coubertin si stanovil nelehký cíl – zvýšit roli tělesné výchovy ve francouzském vzdělávacím systému. Inspiraci čerpal při cestách po Anglii, která přikládala sportu ve vzdělání velký význam. Následovaly cesty do Spojených států a Švédska. Své poznatky pak shrnul v několika dílech (*L'Éducation anglaise; Éducation anglaise en France; Universités transatlantiques*). Coubertin poté působil v řadě sportovních organizací, např. jako generální tajemník USFA (*Union des sociétés françaises de sports athlétiques*). Druhá oblast jeho zájmu, historie, ho zavedla do Řecka, které bylo v té době cílem řady archeologických výprav, což jen podněcovalo Coubertinův zájem. Odtud byl už jen krůček k propojení obou oblastí jeho výzkumu: „*Pochopení významu sportu pro výchovu mladé generace a důkladné poznání historie starořeckých olympijských her vedlo Coubertina k logickému závěru: k myšlence na obnovení olympijských her.*“⁶

Jeho první veřejné návrhy se však nesetkaly s velkým ohlasem. Především myšlenka pojmout novodobé olympijské hry (na rozdíl od starořeckých) v mezinárodním měřítku se zdála troufalá, v té době se totiž mezinárodní a navíc mezidisciplinární spolupráce ve sportovních odvětvích vyskytovala jen ojediněle. Coubertin se však počátečním neúspěchem nedal odradit a roku 1894 vystoupil na Kongresu pro obnovení olympijských her, kde znovu obhajoval své myšlenky. Tentokrát se dočkal bouřlivého potlesku. Vzápětí bylo ustanoveno konání olympijských her každé čtyři roky, vybrány olympijské disciplíny a vytvořen Mezinárodní olympijský výbor. Prvním novodobým olympijským hram, stanoveným na rok 1896 v symbolických Athénách, tak už nic nestálo v cestě.⁷

Celý Coubertinův následující život už byl nerozlučně spojen se sportem. Kromě Mezinárodního olympijského výboru působil v řadě dalších sportovních organizací, ať už se zabývaly přímo olympijským hnutím, nebo výchovou mládeže pomocí sportu. Vystupoval na mezinárodních konferencích, mimo jiné i v Praze roku 1925 (*Mezinárodní pedagogický kongres*). Pokračoval i ve své literární činnosti, kromě pedagogických esejí (*L'éducation des adolescents au xxe siècle*) a sportovních příruček (*La gymnastique utilitaire*) se věnoval i historii a politice (*La chronique de France; L'évolution française sous la troisième*

⁶ Procházka, str. 22.

⁷ Procházka, str. 21-26.

république) a založil také časopis *Revue olympique*, který existuje dodnes.⁸ Coubertin vynaložil na vyřizování organizačních záležitostí, publikování děl a studijní cesty všechen svůj čas, ale i finanční prostředky, což vedlo k tomu, že poslední léta života prožil téměř v chudobě. Zemřel roku 1937 v Lausanne, kam se ke konci života uchýlil s rodinou. Na své přání zde byl i pochován, a tak Lausanne zůstalo neodmyslitelně spjata s olympijským hnutím.

Ačkoliv dnes Francie vyzdvihuje Coubertinovo jméno při každé příležitosti, za jeho života tomu tak vždy nebylo. Coubertin byl terčem kritiky pro svou liberální politickou orientaci, inspirovanou anglickou tradicí, která se dostala do rozporu s více rovnostářskou politikou třetí republiky. Po smrti byl však jeho přínos pro mezinárodní sport doceněn daleko více. Z nedávných událostí stojí za zmínku rok 2013, který Mezinárodní olympijský výbor zasvětil oslavám 150. výročí Coubertinova narození. Ve Francii i v dalších zemích nalezneme mnoho stadiónů, škol, náměstí a ulic, které nesou jeho jméno. Sportovce, kteří nejlépe ztělesňují duch olympismu, vyznamenává Mezinárodní olympijský výbor Medailí Pierre de Coubertina.⁹

V první kapitole jsme nahlédli do historie olympijských her, což nám později umožní lépe porozumět aktuálním otázkám této problematiky. Ukázali jsme si, že už v antickém Řecku byly olympijské hry velkolepou mírovou slavností. Jejich ideál byl však ve 4. st. n. l. poskvrněn podvody a násilím. Od 15. st. se sice postupně objevovaly návrhy na obnovení her, ale tento plán se povedlo uskutečnit až v roce 1896 Pierre de Coubertinovi, který olympismu a obecně sportu ve vzdělání zasvětil celý svůj život, za což mu patří dík všech příznivců sportu. Coubertin nebyl jen nadšený snílek, své plány měl dobře promyšlené. Hry nejen obnovil, ale jak si ukážeme v následující kapitole, zasloužil se i o koncept novodobého olympismu.

⁸ Claster, Patrick: *La France et l'olympisme*. Paris: ADPF, 2004. Str. 64.

⁹ Mezi zatím patnácti vyznamenanými sportovci je i Emil Zátopek

2 Myšlenkový základ

V této kapitole se pokusíme objasnit, co současné hry přejímají ze starověkého Řecka a které jejich rysy jsou naopak Coubertinovou zásluhou. Myšlenkový základ novodobých olympijských her totiž sice částečně vychází z antiky, ale Coubertin tento ideál pozměňuje, některé myšlenky rozvíjí, jiné naopak potlačuje. Vzniká tak koncept novodobého olympismu, jehož podstatu se snaží vystihnout i olympijské symboly. Vysvětlíme si, jak tyto symboly vznikly a co představují.

2.1 Pojetí OH ve starověkém Řecku

Jak již bylo zmíněno v první kapitole, v antickém Řecku měly olympijské hry především náboženský význam, který je dnes zcela zapomenut. To souviselo také s mírovým pojetím her, tzv. *ekecheiria*, které znamenalo nejen, že se na území Řecka nesmělo bojovat, ale že bylo dokonce zakázáno na něj vstoupit se zbraní v ruce. Řekové zároveň pojímali hry jako oslavu lidského těla i ducha v jednom celku (*kalokagathia*). Méně chvályhodný je fakt, že této slavnosti se mohli účastnit jen svobodní Řekové. Ženy, otroci ani cizinci neměli účast povolenou.

2.2 Coubertinovo pojetí

Coubertin, zastánce myšlenek humanismu a pacifismu (ovlivněný mimo jiné prusko-francouzskou válkou), vyzdvihuje olympijské hry jako prostředek k dosažení míru ve světě. Oproti starověkému Řecku tento aspekt rozšiřuje tím, že trvá na mezinárodním pojetí her. Ty mají podporovat přátelství mezi národy a spojovat mladé lidi z celého světa. Ke konci Coubertinova života však pacifistické pojetí utrpělo otřes při pořádání her v předválečném Berlíně (1936), když se je Hitler snažil využít pro nacistickou propagandu. Všem německým sportovcům židovského původu byla zakázána účast. Hitler původně usiloval o zákaz účasti sportovců židovského nebo černošského původu ze všech zemí, ale pod výhružkou zrušení her tomuto požadavku ustoupil. Do historie těchto her se zapsaly čtyři zlaté medaile černošského atleta Jesse Owense. Tvrdilo se, že Hitler záměrně propásl příležitost potřást Owensovi pravici.

Další zásadní myšlenkou, kterou Coubertin přejímá ze starořeckých her, je propojení zdatnosti těla i ducha. Samotné disciplíny sice vyžadují především tělesnou zdatnost, ale sportovci se svojí účastí zavazují k závodění „*v duchu solidarity, přátelství a fair-play*“.¹⁰

¹⁰ *Olympijská charta*. Str. 9,[online]. Konzultováno 9. 2. 2015. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>

Cílem sportovců nemá být jen dosažení co nejlepších sportovních výkonů, ale i osvojení si povznášející životní filosofie.

Hry se mají vyvarovat rasové, náboženské a politické diskriminaci, avšak Coubertin se staví proti účasti žen, doslova by podle něj byla jejich účast „*nepraktická, nezajímavá, neestetická...nesprávná*“.¹¹ Za tento postoj bývá v dnešní době často kritizován, je však třeba si uvědomit, že postavení a práva žen ve společnosti byly na konci 19. století výrazně odlišné od dnešní situace a Coubertin, ač jinak pokrokový myslitel, se v této oblasti držel konvence doby.

2.3 Symbolika

Olympijská symbolika zahrnuje olympijský symbol, vlajku, heslo, oheň, pochodeň, hymnu a emblémy. Lze sem zařadit i olympijský slib, který sportovci skládají při zahájení her.

Olympijský symbol

Olympijský symbol je tvořen pěti vzájemně propojenými kruhy různých barev (zleva modrá, žlutá, černá, zelená, červená) uspořádanými do dvou řad (viz Příloha č. 2). Veřejnost se často domnívá, že každý kruh reprezentuje jeden kontinent, tato představa však není správná. Kruhy sice symbolizují spojení pěti kontinentů, avšak barvy byly zvoleny tak, aby každá země měla zastoupení alespoň jednu z barev, které se vyskytují na její státní vlajce. Žádný z kruhů nemá reprezentovat konkrétní kontinent.¹² Olympijské kruhy umístěné na bílé pozadí tvoří olympijskou vlajku. Autorem symbolu a vlajky je samotný Coubertin, který s návrhem přišel roku 1914, ale začínající světová válka způsobila, že vlajka zavlála poprvé na olympijském stadionu až na hrách v Antverpách (1920).

Olympijské heslo

Olympijské heslo - *Citius, Altius, Fortius* (rychleji, výše, silněji) je někdy mylně připisováno také Coubertinovi, ale skutečným autorem je jeho přítel Henri Didon. Užití latinského jazyka má připomínat antický původ her. Heslo má sportovce motivovat k co nejlepším výkonům a překonávání sebe sama.

¹¹ Coubertin, Pierre: *Les femmes aux Jeux olympiques.*, Revue olympique č. 79, červenec 1912. Str. 110. Konzultováno 7.11. 2014. Dostupné z:

<http://library.la84.org/OlympicInformationCenter/RevueOlympique/1912/ROLF79/ROLF79d.pdf>

¹² Informace získané při prohlídce *Musée national du sport* v Paříži, 2011.

Olympijský oheň

Tradice zapalování olympijského ohně byla převzata ze starověkého Řecka, kde oheň hořel po celou dobu konání her jednak před chrámem bohyně Hestia (řecká bohyně ohně), jednak před oltářem Dia a Héry. Tato tradice zároveň odkazuje na legendu o Prométheovi, který přinesl oheň lidem. Oheň se dodnes zapaluje v Olympii pomocí slunečních paprsků několik měsíců před zahájením her a poté štafetově putuje až na olympijský stadion. Štafetu si předávají běžci, ale částečně je dopravována i letecky. Putování ohně má „*předat poselství míru a přátelství*“.¹³ Na olympijském stadionu poté některá význačná osobnost (její identita zůstává do poslední chvíle utajena) zapálí olympijskou pochodň. Co se týče tradice štafety, ta sice nevychází přímo ze starořeckých her (zavedena byla až roku 1936), ale určitou inspiraci antickou lze přece jen nalézt. V Athénách se totiž na počest Prométhea pořádaly štafetové závody v běhu s pochodní.

Olympijský slib

Také olympijská přísaha byla v pozměněné podobě převzata ze starověkého Řecka. Sportovec se jí zavazuje k účasti v duchu fair-play. Původní verze formulovaná Coubertinem pro olympijské hry v Antverpách (1920) se v průběhu let přizpůsobila sportovnímu dění. Sportovci např. původně „přisahali“, kdežto dnes „slibují“. Dále byla např. přidána pasáž o doping. Na olympijských hrách v Sapporu (1972) byl zaveden i slib pro rozhodčí, od her v Londýně (2012) i pro trenéry. Současná verze pro sportovce zní: „*Jménem všech závodníků slibuji, že vystoupíme na olympijských hrách jako čestní soupeři, poslušní pravidel, která je řídí, za sport bez doping a drog, v rytířském duchu pro slávu sportu a čest našich družstev*“.¹⁴

Olympijská hymna

Olympijská hymna byla složena speciálně pro příležitost konání prvních novodobých olympijských her. Vzhledem k tomu, že místem konání byly Athény, byl úkolem pověřen Řek Spyros Samaras, slova napsal také Řek, Kostis Palamas. V průběhu let na zahajovacích ceremoniálech zazněly i jiné skladby, ale roku 1958 Mezinárodní olympijský výbor Samarasovu skladbu oficiálně stanovil jako olympijskou hymnu.

¹³ *Flamme olympique et le relais*. Dokument vydaný *Le Musée olympique*, str. 3, [online]. Konzultováno 9. 2. 2015. Dostupné z:

http://www.olympic.org/Documents/Olympic_Museum/Education/School%20Ressources/teaching_resources/FRA_The_Olympic_flame.pdf

¹⁴ *Factsheet: Opening Ceremony of the Games of the Olympiad*. Mezinárodní olympijský výbor, str. 3, [online]. Konzultováno 9. 2. 2015. Dostupné z:

http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents/Factsheets/Opening_ceremony_of_the_Games_of_the_Olympiad.pdf

Olympijské emblémy

Olympijské emblémy jsou nejmladším symbolem olympijských her, začaly se používat v 60. letech 20. století. Jedná se o „*integrovany vzor spojující či kombinující olympijské kruhy s dalšími prvky, jako např. státními vlajkami nebo jinými symboly*“.¹⁵ Pro každé olympijské hry je zvolen unikátní emblém, který je využíván k propagačním účelům. Mezi emblémy se řadí i olympijští maskoti.

Po seznámení se s myšlenkovým základem novodobého olympismu je zřejmé, že Coubertinova zásluha nespočívá jen v obnovení olympijských her, ale i ve vytvoření filosofického podkladu, který kombinuje antickou tradici s potřebami moderní doby. Coubertin znal dobře řeckou historii a láska k antice mu nedovolila odpoutat se od řeckých olympijských tradic, zároveň mu však bylo jasné, že více jak 1500 let od konání posledních starořeckých her není možné koncept obnovit v původní verzi, a přichází proto s upraveným pojetím. Hry jsou i nadále chápány jako mírová událost a oslava lidského těla i mysli, ale jsou pojaty v mezinárodním měřítku a náboženský význam ustupuje do pozadí. Coubertinovi vděčíme také za vytvoření nejznámějších olympijských symbolů, které, jak uvidíme později, jsou jedním z nejběžnějších prostředků, jak mládež seznámit s olympijským hnutím.

¹⁵ Český olympijský výbor: *Olympijské symboly a ceremoniály*. Str. 2, [online]. Konzultováno 9. 2. 2015. Dostupné z: http://www.olympic.cz/www/docs/osmus/olympijske_symboly_a_ceremonialy.pdf

3 Mezinárodní olympijský výbor

Mezinárodní olympijský výbor (dále jen MOV) je nejvyšším orgánem olympijského hnutí. V médiích se označuje také zkratkou vzniklou z anglického názvu – IOC (*International Olympic Committee*) nebo z francouzského názvu – CIO (*Comité International Olympique*). Ačkoliv bychom jeho dnešní sídlo našli ve švýcarském Lausanne, jeho historie, jak si ukážeme, nás zavede opět do Francie.

Historie

O vzniku MOV bylo rozhodnuto již během výše zmíněného pařížského kongresu roku 1894. Coubertin od počátku usiloval o to, aby měl výbor zástupce z celého světa, což mělo olympijskému hnutí zajistit co největší počet příznivců, a tak se mezi zakládajícími členy ocitl i Čech dr. Jiří Guth, profesor klatovského gymnázia, který se s Coubertinem seznámil během svého pobytu v Paříži. Vzápětí byl zvolen historicky první předseda MOV, Řek Dimitrios Vikélas.¹⁶ Záměrně byl vybrán řecký kandidát, protože, jak už jsme zmínili, právě v Řecku se za dva roky poté konaly první novodobé olympijské hry. Coubertinovi připadla funkce generálního tajemníka, dva roky poté si vyzkoušel i roli předsedy. Sídlo MOV bylo zpočátku v Paříži, ale roku 1915 se Coubertin rozhodl nalézt místo, které by uniklo rozrůstajícímu se válečnému konfliktu. Lausanne, frankofonní město v politicky neutrálním Švýcarsku, splňovalo nejlépe jeho představu důstojného sídla. Výbor se postupně stěhoval do několika budov, až se roku 1968 přesunul do Château de Vidy na břehu Ženevského jezera, kde sídlí dodnes.

Funkce

Role MOV je stanovena v první kapitole Olympijské charty. Mezi nejdůležitější poslání patří pravidelná organizace letních a zimních olympijských her, šíření myšlenky olympismu a podpora výchovy mládeže skrze sport v duchu fair-play. Za tímto účelem MOV podporuje sportovní organizace a soutěže a spolupracuje s veřejnými i soukromými orgány po celém světě. Zároveň bdí nad rovnoprávným charakterem olympijských her, a to zasahováním proti rasové, náboženské či politické diskriminaci a snaží se zvýšit viditelnost žen ve sportu. V posledních letech je věnována zvýšená pozornost také boji proti dopingu.

Organizace

MOV se v současné době skládá ze 115 členů, volených pomocí tajného hlasování, kteří dobrovolně zastupují olympijské hnutí ve své zemi. Celkový počet je složen „*maximálně*

¹⁶ Procházka, str. 25

ze 70 jednotlivých členů, 15 aktivních sportovců, 15 zástupců MSF (Mezinárodní sportovní federace) a 15 zástupců NOV (Národní olympijské výbory)¹⁷. Funkční období je stanovené na dobu 8 let. Pokud není usneseno jinak, členové se scházejí jednou za rok na setkání, během něhož mohou mimo jiné hlasovat o změně Olympijské charty, vybrat hostitelskou zemi OH, volit nové členy a předsedu MOV. Výkonným orgánem MOV je Výkonný výbor skládající se z 15 členů, v jejichž čele stojí předseda MOV.¹⁸ V současné době tuto funkci zastává bývalý německý šermíř Thomas Bach.

Z předchozího textu vyplývá, že role Francie na novodobých olympijských hrách je umocněna i historií nejvyšší olympijské organizace. Za jejím vznikem stojí kdo jiný než opět samotný Coubertin, který se v Mezinárodním olympijském výboru angažoval až do konce svého života. Díky jemu se postavení francouzštiny jakožto oficiálního jazyka olympismu upevnilo natolik, že sídlo MOV zůstalo dodnes ve frankofonním Lausanne. Jak však uvidíme později, po Coubertinově smrti se jazyková situace poněkud změnila.

¹⁷ Olympic.cz: *MOV*, [online]. Konzultováno 14. 11. 2014. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/text/24--mov>

¹⁸ Tamtéž, konzultováno 14. 11. 2014.

4 Role francouzštiny na OH

Jak jsme si objasnili v předchozích kapitolách, Francie má díky Pierre de Coubertinovi hlavní podíl na obnovení olympijských her, na definování myšlenek novodobého olympismu i na založení zastřešující organizace (MOV). S tím samozřejmě souvisí i primární postavení francouzštiny jakožto oficiálního jazyka olympijských her. V následujících kapitolách srovnáme roli francouzštiny za Coubertinovy éry s dnešní situací; ukážeme si, kterým problémům musí francouzština čelit a jakými způsoby se Francie snaží udržet výsadní postavení svého jazyka na olympijských hrách.

4.1 Historický kontext

Za Coubertinova působení bylo samozřejmostí, že veškeré organizační záležitosti budou probíhat ve francouzštině, tedy v jazyce země, kde myšlenka vznikla a kde se soustředila všechna jednání. Po Coubertinově smrti zůstává sice francouzština jediným oficiálním jazykem olympijských her, ale už lze pozorovat určité napětí mezi frankofonními a anglofonními členy olympijského hnutí, např. roku 1948 si Lord Aberdare, anglický zástupce MOV, stěžuje na neobratný překlad Olympijské charty do anglického jazyka, ale předseda MOV mu odpovídá, že „*i když anglický překlad je špatný*“, musí odpovídat francouzské verzi a nesmíme se snažit vytvořit „*nějaký nový text*“, ¹⁹ který by se od francouzské verze nějak odkláněl. Změna však nastává roku 1952 nástupem Averyho Brundage (bývalý americký atlet) do úřadu předsedy MOV. Brundage usiluje o zvýšení role angličtiny na olympijských hrách a docílí toho, že nově zvolení členové MOV nemusí nutně dokonale ovládat francouzštinu, pokud ovládají na výborné úrovni angličtinu. Brundagův anglofonní následník Lord Killanin (Irsko) pokračuje ve snahách započatých Brundagem a dosáhne toho, že roku 1972 je za oficiální olympijský jazyk kromě francouzštiny uznána také angličtina.

4.2 Konkurence angličtiny

Nároky anglofonních zástupců na zvýšení role angličtiny rozhodně nebyly neoprávněné. Vždyť samotný Coubertin byl ve svém myšlení hluboce ovlivněn cestami do Anglie, která jako jedna z prvních evropských zemí poukazovala na důležitost sportu při výchově mládeže. Anglie je navíc kolébkou řady sportů, ať už sem spadají jejich samé počátky, nebo se zde sepsala pravidla pro podobu, ve které je známe dodnes. Jedná se např.

¹⁹ France olympique: *Le français, langue olympique*, [online]. Konzultováno 15. 11. 2014. Dostupné z: http://franceolympique.com/art/831-le_francais_langue_olympique.html

o fotbal, tenis, kriket či rugby, i když u některých sportů je otázka anglického původu předmětem diskuzí (baseball, golf).²⁰

Druhá polovina dvacátého století navíc znamenala boom angličtiny, související s upevněním pozice Spojených států coby světové velmoci. Role angličtiny i nadále roste, nejpatrnější je v oblasti výpočetních technologií, vědy, mezinárodního obchodu, ale i diplomacie, ze které částečně vytlačila francouzštinu. Na tuto situaci reagovalo i školství, výuka angličtiny se stala povinnou ve většině evropských škol. Tento vývoj se pochopitelně dotkl i jazykové politiky MOV. Roli angličtiny již nelze opomíjet a Olympijská charta zajišťuje bilingvní charakter olympijského hnutí.

4.3 Bilingvní OH

Článek dvacet tři Olympijské charty upravuje jazyky olympijského hnutí následovně:²¹

- Oficiálními jazyky MOV jsou francouzština a angličtina.
- Při všech zasedáních MOV musí být zajištěno simultánní tlumočení do francouzštiny, angličtiny, němčiny, španělštiny, ruštiny a arabštiny.
- V případě nesrovnalostí mezi francouzským a anglickým zněním Olympijské charty a všech dalších dokumentů MOV rozhoduje francouzské znění, pokud není výslovně písemně uvedeno jinak.

Není náhodou, že francouzština je v prvním bodě uvedena před angličtinou. I přes nátlak nejen anglofonních zástupců si stále drží oficiálně důležitější postavení, jak je patrné ze třetího bodu. Bilingvní charakter olympismu se nejvýrazněji projevuje během samotných olympijských her. Kromě zahajovacího ceremoniálu a veškerých hlášení musí být dvojjazyčné i oficiální webové stránky, propagační materiály a panely. Pracovníci zajišťující lékařskou pomoc i dobrovolníci přijíždějící z celého světa musí být schopni hovořit oběma jazyky.

Proti těmto opatřením se však čím dál častěji ozývají kritické hlasy, zejména pokud je hostitelem olympijských her anglofonní země. Bouřlivé reakce vzbudil např. článek australského novináře Philipa Derrimana ohledně jazykových opatření na olympijských hrách v Sydney 2000. Poukazuje na nepoměr mezi počtem frankofonních diváků a důležitostí, které

²⁰ The Telegraph: *Sports invented by British*, [online]. Konzultováno 15. 11. 2014. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/expat/expatpicturegalleries/9438973/Sports-invented-by-the-British.html?frame=2293448>

²¹ *Olympijská charta*, str. 31

se francouzština na hrách těší. Je podle něj na čase položit si otázku, zda „*více jak sto let po Coubertinově výjimečném podnětu musí mít francouzština stále jedinečné postavení na olympijských hrách*“.²² Derriman mimo jiné navrhuje, že druhým oficiálním jazykem by místo francouzštiny mohl být vždy jazyk hostitelské země, nebo by se jazyková politika mohla řídit počtem mluvčích daného jazyka v řadách sportovců a diváků, a tak by francouzštinu mohla nahradit např. španělština.

Ačkoliv i ze samotné Olympijské charty vyplývá výsadní postavení francouzštiny, na několika posledních olympijských hrách tomu skutečnost zcela neodpovídala. Terčem kritiky ze strany MOV se stal např. zahajovací ceremoniál olympijských her ve Vancouveru (2010). Jeho kulturní část se odehrála téměř výhradně v angličtině, včetně přednesu původně francouzské básně. Podle komisaře dohlížejícího na užití jazyků „*organizátoři promeškali jedinečnou příležitost zdůraznit bilingvismus Kanady*“.²³

Užití francouzštiny se snažili omezit i organizátoři olympijských her v Londýně 2012. Zde byla otázka o to palčivější, že anglicko-francouzské vztahy byly historicky velmi napjaté. Británie argumentovala tím, že Londýn je kosmopolitní město, ve kterém vládne angličtina, a užití francouzštiny je proto zbytečné.²⁴ Zástupci Mezinárodní organizace Frankofonie museli podstoupit zdlouhavá jednání, aby zajistil viditelnost francouzštiny.

Závažnější situace nastala na olympijských hrách v Soči 2014. Francouzští diváci nemohli zaregistrovat příliš známek toho, že francouzština je oficiálním olympijským jazykem. „*Nebyly tam prakticky žádné informační panely ve francouzštině, hlášení většinou probíhala v ruštině a angličtině, simultánní tlumočení rozhovorů a konferencí nebylo zdaleka zajištěno ve všech případech, internetové stránky byly sepsány téměř výhradně v jazyce Shakespeara*“.²⁵

²² Philip Derriman: *La langue française au jeux olympiques*, [online]. Konzultováno 15.11. 2014, dostupné z: <http://vupar.org/2009/11/27/la-langue-francaise-aux-jeux-olympiques/>

²³ CBC News: *Lack of French at Vancouver Olympic Games Insensitive*, [online]. Konzultováno 15. 11. 2014, dostupné z: <http://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/lack-of-french-at-vancouver-games-insensitive-report-1.954795>

²⁴ Emma Reynolds, *Dailymail*, [online]. Konzultováno 16. 11. 2014. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2116376/London-2012-Olympics-French-demand-sign-leaflet-tongue-too.html>

²⁵ Patrick Lafayette: *Le français, pourtant langue officielle du CIO, se trouve doucement hors Jeux*, [online]. Konzultováno 15. 11. 2014, přístupné z: http://www.eurosport.fr/jeux-olympiques/sochi-2014/2014/le-francais-pourtant-langue-officielle-du-cio-se-retrouve-doucement-hors-jeux._sto4149768/story.shtml

4.4 Snaha zachovat roli francouzštiny

Jak jsme si ukázali, oficiální jazykové stanovy se často liší od reálného průběhu olympijských her. Francie si je však výše zmíněných problémů vědoma a podniká řadu kroků pro zachování role francouzštiny.

Nová opatření

Jedním z relativně nových opatření je vytvoření funkce tzv. *Grand Témoin de la Francophonie*.²⁶ Tato funkce existuje od olympijských her v Athénách 2004. Vznikla z iniciativy Mezinárodní organizace Frankofonie s cílem dohlížet na správné užívání francouzštiny jakožto olympijského jazyka. Zvolený kandidát po olympijských hrách sepíše podrobný záznam o tom, jak byla francouzština užívána, což pomáhá nalézt slabá místa v jazykových opatřeních.

Na základě zkušeností nositelů funkce *Témoin de la Francophonie* byla vytvořena příručka *Guide pratique des langues officielles aux Jeux Olympiques*²⁷, která poskytuje praktické rady pro organizační výbory olympijských her. V přehledných seznamech shrnuje, na co je potřeba myslet již pět let před konáním olympijských her, aby byl zajištěn hladký bilingvní průběh.

Budoucnost OH

Francie byla v minulosti již pětkrát hostitelskou zemí olympijských her (Paříž 1900, Paříž 1924, Chamonix 1924, Grenoble 1968, Albertville 1992) a o tento post usilovala i během několika posledních her, nicméně bez úspěchu. Po prohraném boji o organizaci v roce 2004, 2008 a 2012 je už také rozhodnuto, že nebude ani organizátorem her v roce 2018 (Annecy se dostalo mezi trojici kandidátských měst, ale vyhrál jihokorejský Pchjongčchang). Francouzský olympijský výbor v současné době plánuje udělat vše pro to, aby se hostitelským městem pro olympijské hry v roce 2024 stala Paříž. Uplynulo by tak symbolických sto let od konání zimních olympijských her právě v Paříži, což by byla jedinečná příležitost pro připomenutí odkazu Pierre de Coubertina.

V cestě tomuto plánu však stojí kandidatura Francie na jinou světovou událost – Světovou výstavu, kterou Francie naposledy pořádala v roce 1900. Prezident François Holland se sice netají svojí podporou kandidatury na pořádání her, ale zároveň poukazuje na

²⁶ Francophonie: *Grand Témoin de la francophonie*, [online]. Konzultováno 15. 11. 2014. Dostupné z: <http://www.francophonie.org/-Rapports-du-Grand-temoin-de-la-.html>

²⁷ Francophonie: *Guide pratique des langues officielles aux Jeux Olympiques*, [online]. Konzultováno 15. 11. 2014. Dostupné z: http://www.francophonie.org/IMG/pdf/OIF_Guide_FR_BD.pdf

nesmyslnost organizování dvou takto velkolepých událostí v jednom roce.²⁸ Francouzská veřejnost se také vyjádřila spíše pro pořádání olympijských her. Výsledky průzkumu realizovaného v listopadu 2014 odhalují, že pro je 68% z jednoho tisíce dotázaných.²⁹ Naopak současná starostka Paříže Anne Hidalgo se ke kandidatuře nestaví pozitivně. Definitivní rozhodnutí bude Francie muset učinit do září 2015. Veřejnost může již nyní vyjádřit své sympatie např. na facebookové skupině „*Je soutiens la France*“.

Ukázali jsme si, že ačkoliv Olympijská charta jednoznačně upřednostňuje jako oficiální jazyk francouzštinu, realita se od předpisů často liší. Na konkrétních příkladech jsme demonstrovali pravdivost našeho předpokladu, že francouzština musí čelit vzrůstajícímu vlivu angličtiny, a vzniká tak poměrně napjatá situace mezi frankofonními a anglofonními přívrženci olympijského hnutí. Bude jistě zajímavé sledovat, jakým způsobem se situace bude odvíjet v následujících letech.

²⁸Geoffroy Clavel: *JO 2024 à Paris*. *Huffingtonpost*, [online]. Konzultováno 15. 11. 2014. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.fr/2014/11/07/jeux-olympiques-2024-paris_n_6119872.html

²⁹Christophe Palierse: *JO 2024*. *Les Échos*, [online]. Konzultováno 16. 11. 2014. Dostupné z: <http://www.lesechos.fr/industrie-services/services-conseils/0203938791502-jo-2024-les-franciliens-majoritairement-favorables-a-une-candidature-de-paris-1064499.php?xtor=RSS-2151>

5 Rozbor učebnic

Jak jsme si ukázali v předchozích kapitolách, fenomén olympijských her je silně zakořeněn ve francouzské kultuře. Jednou z možností, jak posoudit jeho význam, je zmapování výskytu dané tematiky v učebnicích francouzského jazyka. Právě skrze učebnice si studenti vytváří ucelený pohled na francouzskou kulturu. Děje se tak nejen díky kapitolám věnovaným přímo reáliím, ale i díky tematickým zaměřením jednotlivých článků, poslechů, konverzačních aktivit a gramatických cvičení. Pro demonstraci významnosti dané problematiky pro francouzskou kulturu využijeme proto právě oblast učebnic. Současným i budoucím pedagogům rozbor učebnic odhalí, co se studenti francouzského jazyka mohou dozvědět o roli Francie na novodobých olympijských hrách a prostřednictvím jakých aktivit se tak děje. Naším cílem není tedy jen posouzení četnosti výskytu dané problematiky, ale i zamyšlení se nad způsobem, jakým je v učebnici využita, a poskytnutí dalších návrhů na její uplatnění v hodinách francouzštiny.

Jednotlivé učebnice jsou posuzovány na základě několika kritérií. Budeme především sledovat, jak se liší zastoupení tématu v učebnicích pro základní školy a v učebnicích pro střední školy. Zároveň bereme v úvahu rok vydání. Z tohoto hlediska členíme učebnice do dvou kategorií - vydaných do roku 2000 a od roku 2001 dále. Právě rok 2001 představuje významný mezník ve výuce cizích jazyků. Je to rok, kdy Rada Evropy vydala Společný evropský referenční rámec, dnes běžně používané měřítko pro srovnání jazykové úrovně studentů a výchozí bod pro výuku cizího jazyka. V neposlední řadě nás bude zajímat, zda se jedná o učebnice francouzského, nebo českého nakladatelství.

Ze současných učebnic jsme vybrali ty, které se nejčastěji vyskytují v českých knihupectvích. Jedná se většinou o učebnice s doložkou MŠMT, tedy o publikace běžně používané na českých školách. Ze starších učebnic jsou analyzovány ty, které jsou ještě dnes volně dostupné v knihovnách. Analyzujeme šest řad učebnic pro základní a šest pro střední školy. Jedná se vždy o několikadílnou řadu, takže ve výsledku je zkoumáno celkem 36 publikací.

Vzhledem k významnosti daného fenoménu pro francouzskou kulturu očekáváme, že tematika olympijských her se vyskytne minimálně ve třetině zkoumaných učebnic, a to častěji v učebnicích pro střední školy, kde je mnohdy část každé lekce věnována francouzským reáliím, což se v učebnicích pro základní školy vyskytuje jen ojediněle. Dále předpokládáme, že téma bude nejčastěji zastoupeno osobností Pierre de Coubertina, který představuje přímé pojítko Francie k novodobým olympijským hrám, jak jsme si ukázali v první kapitole této

práce. Zároveň vycházíme z poznatků o klesající roli francouzštiny na olympijských hrách, představených ve čtvrté kapitole, a očekáváme, že rok vydání učebnice bude tento jev odrážet v četnosti výskytu tématu, tedy častější bude výskyt v učebnicích vydaných do roku 2000. Usuzujeme tak z toho důvodu, že období po roce 2000 znamená jednak nové pojetí učebnic (založené na již zmíněném SERR), jednak intenzivnější pronikání angličtiny do olympijského hnutí v důsledku pořádání několika olympijských her v anglofonních zemích (Austrálie 2000, USA 2002, Kanada 2010, Londýn 2012). Vzhledem k omezenému počtu existujících učebnic od českých autorů je jak pro kategorii ZŠ, tak SŠ zastoupena vždy jen jedna série učebnic českého nakladatelství. Předpokládáme, že při zohlednění počtu zkoumaných českých a francouzských učebnic bude téma poměrově častěji zastoupeno ve francouzských učebnicích, protože začlenění tohoto tématu do výuky představuje mocný prostředek, jak Francie může poukázat na roli své mateřštiny ve světě.

Následující tabulka poskytuje přehled zkoumaných učebnic.

Název učebnice	Kategorie	Rok vydání
Trampoline 1, 2	ZŠ	1993, 1992
En français 1, 2, 3, 4	ZŠ	1994, 1993, 1994, 1996
Mission spéciale 1, 2	ZŠ	1994, 1993
Alex et Zoé 1, 2	ZŠ	2001, 2001
Extra 1, 2, 3	ZŠ	2005, 2002, 2002
Amis et compagnie 1, 2, 3	ZŠ	2008, 2008, 2009
Espaces 1, 2, 3	SŠ	1990, 1990, 1991
Le nouveau sans frontières 1, 2, 3	SŠ	1988, 1989, 1990
Mosaïque 1, 2, 3	SŠ	1994, 1994, 1995
Alter Ego 1, 2, 3, 4, 5	SŠ	2006, 2006, 2006, 2007, 2010
Connexions 1, 2, 3	SŠ	2004, 2004, 2005
On y va 1, 2, 3	SŠ	2009, 2009, 2010

5.1 Učebnice pro základní školy

Výskyt tématu

Z celkem šestnácti publikací představujících šest řad učebnic (*Trampoline*, *En français*, *Mission spéciale*, *Alex et Zoé*, *Extra*, *Amis et compagnie*) se téma vyskytlo pouze v jediném případě, což je hluboko pod očekávanými výsledky. Zjištění je o to více překvapující, že se zároveň jedná o jedinou zkoumanou učebnici českého nakladatelství, tj. o učebnici *En français*, konkrétně o její druhý díl. Autorkou je Jitka Taišlová, zkoumané vydání pochází z roku 1995 z nakladatelství Jiřího Frause. Tematicke olympijských her je věnována celá dvojstrana (106-107). Konkrétně je představena osobnost Pierre de Coubertina i stručná historie antických her, jak můžeme vidět v příloze č. 3. Dále se dozvídáme, kdy se konaly olympijské hry ve Francii a kteří francouzští sportovci na nich byli úspěšní. Jedná se

o sportovce Jean-Clauda Killyho (alpské lyžování), Fabrice Guye (severská kombinace) a pár Isabelle et a Paul Duschenayovi (krasobruslení).

Způsob užití tématu

Téma je využito pouze výkladovou formou v podobě krátkého textu o historii a obnovení olympijských her. O hrách konaných ve Francii se dozvídáme prostřednictvím přehledné tabulky. Největší prostor je věnován fotografiím s popisky zachycujícím jednak Coubertina, jednak výše uvedené sportovce. Dále je vyfocen motiv běžce z antické vázy a plakát k příležitosti konání olympijských her v Paříži (1924).

Ačkoliv je v porovnání s ostatními (i středoškolskými) učebnicemi tématu olympismu v *En français* věnován největší prostor, je škoda, že jej autoři nevyužili k aktivnímu zapojení studentů. Vhodné by bylo doplnit alespoň kontrolní otázky prověřující porozumění textu či otázky k diskuzi, např. zda žáci sledují olympijské hry, zda znají uvedené sportovce nebo dokonce některé další apod.

Další možné využití

Co se týká ostatních zkoumaných učebnic, daná tematika by mohla být využita v rámci lekcí věnovaných sportu, které se vyskytly hned v několika učebnicích, a to nejčastěji prostřednictvím přiřazování obrázků k jednotlivým sportům.

Cvičení tohoto typu se vyskytlo v učebnici *Extra 1* (str. 24) nakladatelství Hachette, my jsme pracovali s vydáním z roku 2005. Použité obrázky a fotografie ke spojování by šlo např. nahradit fotografiemi reálných francouzských sportovců s popiskem, o koho se jedná. Učebnice využívá tematiku sportu také k procvičení slovesa „savoir“. Úkolem žáků je opět přiřazení vět typu „*Romain sait nager*“ k obrázkům. I zde by šlo aplikovat obdobný postup a nahradit obecná jména reálnými francouzskými olympioniky.

Stejný typ cvičení na přiřazování obrázku nalezneme i v další francouzské učebnici, *Trampoline 2* nakladatelství CLE International z roku 2002, kde se tentokrát jedná o přiřazování na základě poslechu (str. 70).

Amis et Compagnie, další učebnice nakladatelství CLE International, se věnuje sportovní tematice hned ve dvou ze svých tří dílů (prvním a třetím). Pracovali jsme s vydáním z roku 2008 (první díl) a 2009 (třetí díl). Opět narazíme na oblíbené přiřazování obrázku k názvům sportu (díl 1 str. 34). Následující strana dokonce v rámci oddílu *Culture et civilisation* podává přehled sportů provozovaných ve Francii. Tento oddíl přímo vybízí ke

zmínění Francie coby země, jejíž rodák se zasloužil o obnovení olympijských her, ale není tak učiněno.

Obecně lze sice pochopit, že pro žáky základních škol není tematika olympismu tak vhodná jako pro starší žáky, ale výše navrženými způsoby by bylo možné je nenásilnou formou seznámit alespoň s význačnými francouzskými olympioniky. Nízký věk si také vyžaduje četnou obrázkovou podporu, což by bylo možné využít k začlenění nejvýznamnějších olympijských symbolů, např. olympijské vlaky. Žáci by tak už v útlém věku mohli získat základní povědomí o roli, kterou Francie sehrála pro novodobé olympijské hry.

5.2 Učebnice pro střední školy

5.2.1 Výskyt tématu

Podobně jako u učebnic pro základní školy, i v této kategorii jsme vybrali šest řad učebnic, konkrétně *Espaces*, *Le nouveau sans frontières*, *Mosaïque*, *Alter ego*, *Connexions* a *On y va*. Jsou vydávány ve třídílných až pětídílných řadách, celkem jsme tedy analyzovali dvacet jedna publikací, z nichž deset využilo v některé podobě téma olympismu, což je poměrově výrazně vyšší zastoupení než v kategorii pro základní školy a zároveň výskyt nad naše očekávání. Nutno však poznamenat, že v několika učebnicích se téma vyskytuje jen okrajově v podobě uvedení konkrétních francouzských olympioniků a jejich úspěchů, i to však považujeme za způsob, jak upozornit na význačnou roli Francie na novodobých olympijských hrách.

Následující tabulka podává přehled učebnic, ve kterých se tematika olympismu vyskytla.

Název publikace	Rok vydání	Nakladatelství	Téma			
			Pierre de Coubertin	Olympijské symboly	Konání OH ve Francii	Konkrétní olympionici
Espaces 1	1990	Hachette				✓
Espaces 3	1991	Hachette		✓		✓
Le nouveau sans frontières 2	1989	CLE International	✓			
Le nouveau sans frontières 4	1993	CLE International			✓	
Mosaïque 1	1994	CLE International				✓
Mosaïque	1994	CLE International				✓
Alter ego 1	2006	Hachette				✓
Alter ego 3	2006	Hachette			✓	
Connexions 1	2004	Didier				✓
Connexions 2	2004	Didier		✓		✓

Espaces

Autoři třídílné řady učebnice nakladatelství Hachette začleňují fenomén olympismu do prvního a třetího dílu (pracujeme s vydáním z roku 1990 a 1991). První díl představuje francouzského žokeje Pierra Duranta na olympijských hrách v Soulu (str. 130). Třetí díl také zařazuje francouzskou reprezentantku na olympijských hrách, tentokrát krasobruslařku Suryu Bonalyovou (str. 8). Zároveň je však představen myšlenkový základ olympijského hnutí, a to v podobě několika symbolů. Na str. 7 nalezneme olympijskou vlajku, olympijský oheň a také francouzskou verzi olympijského hesla *Citius, Altius, Fortius*; tedy „*Plus vite, plus haut, plus fort*“.

Le nouveau sans frontières

Celkem čtyřdílná řada učebnic od CLE International využívá fenoménu olympismu ve dvou ze svých čtyř dílů. Druhý díl dané učebnice, který jsme měli k dispozici, pochází roku 1989, čtvrtý z 1993. Druhý díl zmiňuje postavu Pierre de Coubertina (respektive stadion po něm pojmenovaný, str. 56), čtvrtý pak zahajovací ceremoniál v Albertville roku 1992 (str. 20).

Mosaïque

CLE International vydalo i další ze zkoumaných publikací, třídílnou *Mosaïque*. V prvním a druhém díle (oba z roku 1994) narazíme na jména francouzských reprezentantů na olympijských hrách, a to na alpskou lyžařku Carole Merleovou, (první díl str. 169), na již výše zmíněnou krasobruslařku Suryu Bonalyovou (tamtéž), na trojici šermířů Eric Srecki, Philippe Boisse a Philippe Riboud (první díl str. 173) a na atleta Stéphana Diaganu (druhý díl str. 56).

Alter ego

Se svými pěti díly představuje *Alter ego* nejrozsáhlejší řadu ze zkoumaných učebnic. Analyzované díly byly vydány mezi lety 2006 až 2010 nakladatelstvím Hachette. Vyšší díly této učebnice jsou mimo jiné používány i na Pedagogické fakultě UK. S tematikou olympijských her se setkáme hned v prvním díle učebnice, která na str. 63 představuje francouzskou atletku Christine Arronovou. Ve třetím díle je téma zastoupeno kandidaturou Francie na pořádání OH v roce 2012 (str. 82).

Connexions

Tato třídílná sada nakladatelství Didier z roku 2004 zmiňuje především úspěšné francouzské olympioniky. Dozvídáme se o úspěších judisty Davida Douilleta (druhý díl str. 129) a lyžařky Carole Montilletové (první díl str. 29). Narazíme také na zkrácenou podobu olympijské hesla: „*plus vite, plus haut*“ (druhý díl, str. 128).

On y va

V poslední ze zkoumaných učebnic se téma olympismu nevyskytlo ani v jednom ze tří dílů. Jedná se zároveň o jedinou zkoumanou řadu pocházející z českého nakladatelství, konkrétně Leda. První a druhé vydání pocházejí z roku 2009, třetí z 2010.

5.2.2 Způsob využití tématu

Porozumění textu

Téma olympismu bylo nejčastěji užito k rozvinutí schopností porozumění textu.

Učebnice *Nouveau sans frontières 2* předkládá článek o rekonstrukci stadionu Pierre de Coubertina. Jde o dobrou ilustraci toho, že Coubertin je ve sportovním odvětví přítomen i po své smrti v podobě různých místních názvů, jak jsme zmínili v kapitole 1.2.2 této práce. Ač jeho jméno není věnována větší pozornost, může učitel snadno navázat otázkami či uvedením dalších faktů o této osobnosti a troufáme si tvrdit, že takový mohl být i předpoklad autorů učebnice.

Nouveau sans frontières 4 přejímá článek z časopisu *Télérama* o průběhu zahajovacího ceremoniálu v Albertville (1992). Studenti mají po přečtení zodpovědět otázky o průběhu zahajovacího ceremoniálu a o jeho tvůrci. Vzhledem k tomu, že učebnice pochází z roku 1993, považujeme zařazení tohoto článku za velmi vhodné. Rok po konání olympijských her ve francouzském Albertville byl článek poměrně aktuální a někteří studenti měli možná průběh ceremoniálu ještě v paměti.

Článek v *Connexions 2* převzatý z magazínu *TGV* poukazuje na fenomén najímání sportovců velkými společnostmi na přednášení o sportu. Ti mají zaměstnance motivovat a spojovat, v čemž můžeme vidět jednu ze základních myšlenek olympismu – sbližování sportem. Je uvedena osobnost judisty-olympionika Davida Douilleta, který se stal jednou z tváří tohoto trendu. Následují otázky na porozumění textu i na zamyšlení nad významem uvedených sportovců. Text je navíc doprovázen fotkou Davida Douilleta a karikaturou s olympijským heslem. Jedná se o zajímavý způsob, jak poukázat na spojitost olympijského ducha s pracovní oblastí.

Článek na porozumění textu se vyskytuje také v *Mosaïque 1* a *2*. V prvním díle narazíme na zprávu o klání nejvýznamnějších francouzských šermířů-olympioniků. Studenti mají ze článku vyvodit, o jakém sportu článek pojednává a přiřadit vhodný nadpis z nabídky. Pro druhý díl převzali autoři z deníku *Le Parisien* zprávu o Stéphanu Diaganovi. Tentokrát se nejedná o typické cvičení na porozumění textu, ale o propojení s poslechovými a konverzačními schopnostmi, jak si ukážeme vzápětí.

Ústní projev

V pořadí druhým nejčastějším způsobem využití olympijského fenoménu byla konverzační cvičení.

Cvičení v *Espaces 3* nabízí fotografii krasobruslařky Suryy Bonalyové (spolu s dalšími osobnostmi z různých oblastí) a nabádá k zamyšlení nad jejím významem pro francouzskou společnost: „*Les personnages photographiés représentent chacun une certaine image de la France. Quelles sont ces images? Quels aspects de la société française mettent-elles en valeur ?*“ (str. 8). Zaměření této aktivity ukazuje, že pro Francouze je významný nejen historický kontext olympijských her, ale i současní sportovci, kteří na olympiádě zajišťují viditelnost Francie.

Konverzační aktivita představená v *Nouveau sans frontières 4* se váže k nejslavnostnějšímu okamžiku olympijských her, k zahajovacímu ceremoniálu. Studenti mají navrhnout, jak by mohl vypadat ceremoniál v jejich městě: „*Imaginez un spectacle original pour l'ouverture des Jeux olympiques (d'été ou d'hiver) dans votre ville.*“ (str. 20). Originálním způsobem je tak propojen fenomén olympijských her se studentům bližší tematikou jejich města.

Alter ego 3 zařazuje konverzační aktivitu na v té době velmi aktuální téma, kandidaturu Paříže na pořádání olympijských her v roce 2012 (učebnice vyšla v roce 2006). Představuje fotografie i z dalších manifestací a vybízí k diskuzi: „*Quels sentiments associez-vous à chacun de ces événements? Parmi ces événements, sélectionner celui (ou ceux) qui vous aurai(en)t mobilisé(e). Dites pourquoi.*“ (str. 82). Ačkoliv v současnosti není problematika aktuální, lze ji snadno převést na v poslední době hojně diskutovanou kandidaturu Paříže na organizování her v roce 2024 (viz kapitola 4.4.2).

Mosaique 2 propojuje výše zmíněný článek o Diaganovi také s konverzačním cvičením – vybádá studenty, aby si vybrali jednu z uvedených zpráv a vžili se do situace reportéra. V případě výběru článku o Diaganovi tedy mají informovat o tom, jak mu o kousek unikla olympijská medaile: „*présentez à la manière radiophonique*“ (str. 57).

Gramatika

Ve dvou případech bylo olympijské tematiky využito také k prohloubení gramatických vědomostí.

Espaces 3 využívá olympijské heslo „*plus vite, plus haut, plus fort*“ jako úvod do problematiky příslovčí, viz Příloha č. 4. Z tabulky druhů příslovčí se pak dozvídáme, že olympijské heslo obsahuje hned tři příslovce ze specifické skupiny „*des adjectifs devenus adverbess*“ (str. 92). Aby v uvedeném příkladu každý bezpečně rozpoznal olympijské heslo, doplnili jej autoři zjednodušenou ilustrací olympijské vlajky a několika olympijských disciplín. Jedná se o velmi originální způsob, jak využít olympismus k vysvětlení gramatiky.

V *Connexions 1* narazíme na str. 29 na cvičení propojující znalosti o olympijských reprezentantech s užitím fráze „*faire du/de la*“, studenti mají tvořit věty typu „*Carole Montillet fait du ski*.“ Jedná se vlastně o typ cvičení, který jsme navrhovali výše v kategorii učebnic pro ZŠ jako prostředek, jak spojit slovní zásobu z oblasti sportu s povědomím o francouzských olympionících. V případě *Connexions* se mohli autoři pokusit začlenit jména více francouzských sportovců (místo amerických či australských), což by jistě bylo pro studenty francouzštiny přínosnější.

Poslech

Ve dvou případech se zkoumaná tematika objevila v poslechovém cvičení, a to v učebnici *Nouveau sans frontières 4* a v *Mosaïque 2*. Obě jsme zmínili již výše u využití olympismu ve cvičeních na porozumění textu. Otázky týkající se zahajovacího ceremoniálu v Albertville (*Nouveau sans frontières*) mají však studenti zodpovědět nejen na základě přečtení článku, ale i na základě nahrávky převzaté z *France-Info*. V případě *Mosaïque 2* je využití ještě pestřejší. Již jsme si ukázali, že studenti v ní pracují s článkem o olympijském zklamání Stéphana Diagany, na což navazuje konverzační cvičení, ale navíc je začleněn i poslech. Na základě nahrávky mají studenti rozhodnout, zda se mluvčí zmiňuje také o daném článku, nebo ne. *Mosaïque 2* tak představuje vzorový příklad toho, jak různorodě lze tematiku olympismu využít.

Reálie

Kupodivu pouze ve dvou případech se téma olympismu vyskytlo v rámci kapitoly věnované reáliím. Prvním je učebnice *Alter ego 1*, kde na str. 63 objevíme nadpis „*Pratiques sportives en France*“. Jak název napovídá, kapitola se věnuje spíše obecně sportům praktikovaným ve Francii, ale prostřednictvím fotografie z olympijských her v Athénách je alespoň představena atletka Christine Arronová. V *Mosaïque 1* na str. 169 nalezneme kvízové otázky o francouzských olympionících. Studenti mají k dispozici fotografii a jméno a mají ze tří možností vybrat, ve které oblasti daný sportovec Francii reprezentuje. Tento způsob

hodnotíme jako zdařilejší, protože na rozdíl od pouhého podání informací nutí studenty přemýšlet, případně i diskutovat odpovědi se sousedem či vyučujícím.

Psaný projev

Ojedinělý byl výskyt olympijského fenoménu ve cvičení rozvíjejícím písemné schopnosti. *Espaces 1* poskytuje fotku žokeje Pierra Duranda na stupni vítězů při olympijských hrách v Soulu pouze jako inspiraci k aktivitě s titulem „*Vous êtes devenu(e) célèbre*“ (str. 130). Studenti se mají vžít do situace, že jsou slavní (v jakékoliv oblasti), zamyslet se nad otázkami týkajícími se jejich smyšlené kariéry a na jejich základě napsat svůj životopis: „*Pourquoi attendre d’être célèbre pour parler de votre vie aux autres? Choisissez l’âge de votre célébrité et inventez votre curriculum vitae en répondant aux questions suivantes. Quel carrière avez vous choisie? Quels ont été les moments importants de votre carrière?*“ Tato metoda smyšlení identity je často považována za velmi vhodnou zejména pro nesmělé studenty, kteří by jinak neměli odvalu psát např. o svých snech a plánech. Kariéra olympijského reprezentanta představuje jeden ze způsobů, jak nechat volný průchod fantazii především sportovně založených studentů.

5.2.3 Další možné využití

Výše popsané výsledky rozboru učebnic dokazují, že námět olympismu může mít v učebnicích široké uplatnění. Pokusme se nyní zamyslet nad tím, jak by šly výše zmíněné způsoby využití ještě rozšířit a vylepšit.

V aktivitách na porozumění textu je tematika využita nejčastěji. Je to vcelku logické, protože se jedná o ideální způsob, jak studentům předložit faktografické údaje a přitom je pomocí následných otázek aktivně zapojit. Prostor pro vylepšení vidíme v otázkách následujících za články. Ve většině případů totiž studenti mají hledat odpovědi pouze přímo v textu. Domníváme se, že by bylo vhodné přidat i nějakou otázku na zamyšlení, která by jednak rozvíjela kognitivní schopnosti studentů, jednak by umožnila přiblížit se dalším aspektům olympismu. Cvičení takovým způsobem přechází částečně v konverzační zaměření. Dobrým příkladem takového propojení nalezneme v *Nouveau sans frontières 4*, které za článkem o zahajovacím ceremoniálu pokládá nejen otázky ověřující pochopení textu, ale vybízí k zamyšlení nad tím, jak by vypadal ceremoniál v rodném městě studentů. Podobně za článkem o najímání olympionika Davida Douilleta v *Connexions 2* nalezneme také jednu otázku směřující k úvaze: „*Que pensez-vous de ces nouvelles tendances?*“ V *Nouveau sans frontières* ani v *Mosaïque* bohužel otázky k zamyšlení nenajdeme, i když by se zejména

v prvním případě řada možných otázek nabízela (např. Kdo byl Pierre de Coubertin, zda studenti znají nějaký další po něm pojmenovaný objekt³⁰ apod.).

Jak jsme si ukázali v teoretické části práce, olympismus zahrnuje zejména v posledních letech i řadu diskutabilních aspektů, které je možné využít v konverzačních aktivitách. Podobným způsobem, jakým *Alter ego* využívá otázku kandidatury Paříže na OH 2012, se v současné době nabízí diskuze nad kandidaturou pro OH v roce 2024, nad tím, zda by konání her přispělo k oživení památky Pierre de Coubertina, co by hry znamenaly pro Francii z ekonomického hlediska apod. Zajímavým podnětem k diskuzi by mohla být i samotná role francouzštiny na olympijských hrách – je její privilegium logickým důsledkem historických událostí, nebo na něj máme nazírat jako na přežitek a přijmout rostoucí konkurenci angličtiny?

Jak dokazují učebnice *Espaces 3* a *Connexions 1*, olympismus lze využít i pro osvětlení některých gramatických jevů. Jednou z nabízejících se možností je užití dělivého členu při popisu praktikování olympijských disciplín (*faire du/de la*), tak jak to můžeme vidět v *Connexions 1*. Uznáváme, že v oblasti gramatiky je potenciál olympijské tematiky omezený. Přesto je možné např. osvětlit užití slovesa „savoir“ prostřednictvím jmen konkrétních sportovců, případně srovnat se slovesem „connaitre“ (např. „Yannick Agnel sait nager“ ale „Connaissez-vous Pierre de Coubertin?“).

Tematiku olympismu lze snadno využít i pro poslechová cvičení, jak ukazuje např. *Nouveau sans frontières*. Zajímavé by bylo začlenit např. nahrávku z některého z úvodních proslovů předsedy MOV na zahajovacím ceremoniálu, protože při této příležitosti zaznívá zřetelně artikulovaná formální francouzština s pečlivě vybranými slovy tak, aby celý svět ocenil krásu francouzského jazyka. Taková nahrávka by vzhledem k pomalému tempu a nulovému výskytu neformálních výrazů mohla být srozumitelná i pro začínající studenty a kromě procvičení poslechových dovedností by je seznámila se základními principy olympismu, které jsou tradičním obsahem zahajovacího projevu.

Největší, avšak nedostatečně využitý prostor pro zařazení tematiky olympismu vidíme v kapitolách věnovaných francouzským reáliím. V několika případech učebnice takovou část obsahovaly a poskytovaly informace o sportech praktikovaných ve Francii, avšak s tematikou olympismu jsme setkali nanejvýš prostřednictvím jmen olympijských reprezentantů. Domníváme se, že studenti střední školy by měli mít základní povědomí o tom, jakou roli

³⁰ V České republice existuje např. Gymnázium Pierre de Coubertina (Tábor).

sehrála Francie na obnovení novodobých olympijských her, a stránky věnované reáliím jsou ideálním prostorem pro podání těchto informací. Je vcelku překvapivé, že v žádné z učebnic jsme nenalezli podrobnější pojednání o Coubertinově zásluze, tak jak tomu bylo v *En français* určené pro základní školy.

V oblasti psaného projevu se může zdát začlenění tematiky olympismu poněkud násilné, ale i zde lze navrhnout způsoby, které by efektivně rozvíjely danou kompetenci. Např. v argumentované eseji by mohli studenti uvést možná pozitiva a negativa konání následujících olympijských her v Paříži či v Praze. Formou úvahy by se mohli zamyslet nad významem Pierre de Coubetina pro Francii i pro svět sportu obecně.

5.3 Učebnice dle roku vydání

V úvodu této kapitoly jsme uvedli hypotézu, že učebnice budou odrážet vzrůstající vliv angličtiny v jazykové politice olympijských her, a olympijská tematika se proto častěji vyskytne v učebnicích vydaných do roku 2000. V rámci kategorie pro základní školy nelze tento předpoklad objektivně posoudit, protože tematika se vyskytla pouze v jediné učebnici (*En français*). Ta sice pochází již z roku 1995 a o olympismu pojednává v největším rozsahu ze všech zkoumaných učebnic, ale nebylo by správné soudit na základě jediného výskytu. V kategorii učebnic pro střední školy, kde se tematika vyskytla o poznání častěji, je už situace zajímavější. Z celkem deseti publikací s výskytem zkoumané tematiky jich šest vyšlo do roku 2000, zbylé čtyři po roce 2000. Rozdíl není sice příliš markantní, ale může naznačovat, že role Francie na olympijských hrách v souvislosti s konkurencí angličtiny skutečně mírně klesá.

5.4 Učebnice dle nakladatelství

Přestože jsme pracovali převážně s učebnicemi francouzských nakladatelství, uvádíme pro zajímavost srovnání s četností výskytu v českých učebnicích. V obou kategoriích jsme zkoumali vždy jen jednu řadu učebnic českého nakladatelství a pět řad od francouzského nakladatelství. V kategorii ZŠ je výskyt celé dvoustrany věnované olympismu v *En Français* 2 poměrně překvapivý, protože se jedná o učebnici právě z jediné zkoumané řady od českého nakladatelství (Jiří Fraus). V kategorii SŠ je výsledek zcela opačný, tematika olympismu se nevyskytla pouze v jediné ze zkoumaných řad učebnic, a to v *On y va*, což je zároveň jediná zkoumaná řada vydaná českým nakladatelstvím (Leda). Tento výsledek na rozdíl od první kategorie odpovídá našemu předpokladu, že francouzští autoři se budou snažit tematiku začlenit častěji než čeští.

Celkově lze k rozboru učebnic říct, že četnost tématu zhruba odpovídá očekávané třetině z celkového počtu publikací (téma se vyskytlo v 11 z 36 učebnic). Zjistili jsme, že téma je mnohem hojněji využíváno v učebnicích pro střední školy než pro základní. Je také třeba zdůraznit, že pojetí bylo (k našemu zklamání) spíše střípkovitého charakteru – učebnice se dotýkají většinou jen jedné oblasti olympismu (Coubertin, symbolika, OH ve Francii, či konkrétní olympionici). Nejčastěji je tematika zastoupena prostřednictvím konkrétních francouzských olympioniků, co může naznačovat, že pro Francouze je spíš než historický kontext důležitější současná situace. Ucelený pohled na daný fenomén však v učebnicích nenalezneme (kromě *En français*). V publikacích většinou chybí informace o tom, proč je daný fenomén pro Francii důležitý. Bylo by jistě přínosné začlenit krátký odstavec typu „*Point info*“, který by studenty informoval o základních souvislostech spojených s konáním novodobých olympijských her. V opačném případě záleží jen na iniciativě učitele, zda se studenti dozvědí něco navíc, či ne. Pro další výzkum by mohlo být zajímavé zaměřit se i na metodické příručky pro učitele a zjistit, zda některé z nich vybízejí k poskytnutí dalších informací. Prostřednictvím rozboru jednotlivých cvičení jsme se přesvědčili, že tematika olympismu disponuje didaktickým potenciálem pro rozvoj všech jazykových kompetencí. Tento potenciál není však často plně využit. Z hlediska data vydání publikací se potvrdil náš předpoklad, že tematika se objeví častěji v učebnicích vydaných před rokem 2000, což může naznačovat, že Coubertinův přínos je částečně zapomínán a fenomén olympismu pozvolna ztrácí pro Francii na významnosti.

6 Státní maturita z francouzského jazyka

Druhou oblastí, ve které zkoumáme výskyt olympijské tematiky, jsou didaktické testy a písemné práce zadané v České republice při státní maturitě z francouzského jazyka. Při rozboru pracujeme se všemi dostupnými zadáními didaktických testů a písemných prací, tzn. od roku 2011 do roku 2014. Do roku 2012 mohli žáci navíc volit mezi nižší a vyšší úrovní obtížnosti. I když tato možnost již neexistuje, začleňujeme pro zajímavost i testy z let 2011 a 2012 určené právě pro vyšší úroveň. Všechna zadání jsou volně dostupná na internetových stránkách věnovaných státní maturitě z francouzštiny.³¹ Při zahrnutí i podzimních termínů maturit se jedná celkem o deset zadání. Předpokládáme, že maturitní zkouška testuje spíše schopnost porozumět situacím z každodenního života a výskyt olympijské tematiky bude proto omezený. Přesto očekáváme, že tematika se okrajově vyskytne alespoň v některém ze článků na porozumění textu nebo v poslechovém cvičení, protože v předchozích kapitolách jsme se přesvědčili, že v obou z těchto oblastí může být olympijský fenomén úspěšně využit.

Obsah maturitní zkoušky

Pro hlubší porozumění dané problematice si pojďme osvětlit, co tato zkouška obnáší. Státní maturita se v České republice skládá od roku 2011. Pokud si žák zvolí, že bude maturovat z francouzštiny, čekají ho tři části. První a nejrozsáhlejší částí je didaktický test, který ověřuje jednak poslechové schopnosti, jednak schopnost porozumění textu a jazykovou kompetenci. Druhou část maturity tvoří písemná práce, opět rozdělená na dvě podčásti. V obou z nich má žák přesně zadané téma i požadovaný slohový útvar. Poslední částí státní maturity je ústní zkouška, v rámci které student zodpovídá několik otevřených otázek, porovná dané obrázky, zodpoví jednu či více konkrétnějších otázek dle zaměření školy a řeší se zkoušejícím nějakou zadanou situaci, v rámci které se musí vžít do určité role (např. kamarád, prodáváč apod.). Vzhledem k tomu, že konkrétní zadání ústní části částečně sestavuje sama škola a výsledná podoba se tedy může na jednotlivých školách výrazně lišit, nebudeme tuto část analyzovat. Lze však předpokládat, že tematika olympismu se může objevit u sportovně zaměřených škol v rámci třetí části ústní zkoušky, jejíž podoba je plně v kompetenci školy.

Využití tématu olympismu

Ze všech zkoumaných maturitních zadání se tematika olympijských her vyskytla pouze v jediném z nich, a to v didaktickém testu pro nižší úroveň obtížnosti na podzimním

³¹ <http://www.statnimaturita-francouzstina.cz/>

termínu roku 2011, konkrétně v jednom z poslechových cvičení. Nahrávka měla formu rádiového zpravodajství, ve kterém reportérka podávala přehled pátého dne olympijských her v Londýně. Studenti měli poté vybrat jednu ze tří možných odpovědí na otázku, co se daného dne stalo. Konkrétní podobu zadání můžeme vidět v příloze č. 5. Je poněkud zarážející, že obsah nahrávky byl zcela smyšlený, někdy až přehnaně přizpůsobený potřebám maturity (všichni zahraniční sportovci měli francouzská jména). Domníváme se, že pro studenty by bylo přínosnější vyslechnout si nahrávku založenou na skutečných událostech, která by obohatila jejich kulturní vědomosti. Chápeme sice pravděpodobnou obavu autorů, že podáním skutečných událostí by mohli zvýhodnit ty, co pravidelně sledují sportovní události, ale smyšlený obsah může studenty silně zmást, sportovní fanoušci by se mohli marně snažit spojit si nahrávku s reálnými událostmi některých uplynulých olympijských her. Za nejvhodnější variantu takového cvičení bychom proto považovali nahrávku založenou na pravdivých faktech, ale podávající spíše méně známé informace.

Při analýze maturitních testů jsme sice očekávali omezené využití olympijské tematiky, ale jediný výskyt je pro nás zklamáním. Olympismus by bylo velmi jednoduše možné začlenit alespoň do některých testů. Část na porozumění textu totiž vždy ve zjednodušené podobě obsahuje i zprávu převzatou z některého francouzského deníku, která se často vůbec netýká francouzské kultury. Myslíme si, že by bylo vhodné vybírat více článků prohlubujících znalosti francouzských reálií, tedy např. zprávy z olympijského dění.

Závěr

Na počátku této práce jsme si stanovili za cíl objasnit, v čem spočívá významnost novodobých olympijských her pro francouzskou kulturu, a poté zmapovat, jak se tento fenomén odráží v učebnicích francouzského jazyka a také v maturitních testech.

K pochopení důležitosti olympismu pro Francii nám pomohlo nahlédnutí do historie olympijských her. Zjistili jsme, že snahy o obnovení her se objevovaly již od 15. století, ale až Pierre de Coubertin dokázal roku 1896 tyto plány realizovat. Studium odborných pramenů nám navíc odhalilo, že Coubertin stojí nejen za nápadem na obnovení olympijských her, ale i za organizační přípravou, stanovením myšlenkového základu, vytvořením nejznámějších olympijských symbolů a založením Mezinárodního olympijského výboru. Tato zjištění nám pomohla objasnit výsadní postavení francouzštiny v rámci olympijského hnutí.

Zároveň jsme se zamysleli nad tím, jakým úskalím musí francouzština jako olympijský jazyk čelit. Zaměřili jsme se na primární postavení angličtiny jakožto mezinárodního jazyka. Porovnáním Olympijské charty s novinovými články na tuto problematiku i vlastním pozorováním jsme zjistili, že oficiální ustanovení často neodpovídají reálnému průběhu olympijských her. Ačkoliv Olympijská charta jednoznačně stanovuje primární postavení francouzštiny, není toto pravidlo vždy dodržováno a francouzština musí čelit silné konkurenci angličtiny, druhého olympijského jazyka. Bude jistě zajímavé sledovat, jakým směrem se bude jazyková situace vyvíjet, jaká opatření Francie přijme pro udržení role francouzštiny a zda využije příležitosti připomenout Coubertinův odkaz prostřednictvím kandidatury na pořádání olympijských her v Paříži v roce 2024.

Ve druhé části práce jsme se zaměřili na rozbor učebnic pro základní a střední školy z hlediska výskytu a využití olympijského tématu. Vzhledem k významnosti daného fenoménu jsme předpokládali, že téma se v nějaké podobě objeví alespoň ve třetině zkoumaných učebnic, častěji pak v učebnicích pro střední školy a že nejčastěji bude zastoupeno prostřednictvím osobnosti Pierre de Coubertina. Zároveň jsme učebnice zkoumali podle roku vydání, abychom zjistili, zda se na výskytu tématu podepisuje vzrůstající vliv angličtiny. Z hlediska četnosti výskytu se naše předpoklady téměř přesně potvrdily, a to včetně domněnky, že častěji se téma vyskytne ve starších učebnicích, kdy ještě francouzština na olympijských hrách nemusela čelit takové konkurenci angličtiny.

Konkrétní podoba tématu je pro nás však spíše zklamáním. Ukázalo se, že postava Pierre de Coubertina není pro autory učebnic zdaleka tím nejdůležitějším ztělesněním

olympismu, častěji se objevily např. olympijské symboly, informace o olympijských hrách pořádaných ve Francii a vůbec nejčastěji byl olympismus zastoupen představením konkrétních francouzských olympioniků. Toto zjištění může naznačovat, že Coubertinův odkaz postupně ztrácí na významu a učebnice se proto zaměřují na aktuálnější olympijské dění. Studenti francouzštiny tak sice přijdou do kontaktu s danou problematikou, ale často se nedozví, proč jsou olympijské hry pro Francii důležité.

Prostudováním jednotlivých cvičení s olympijskou tematikou jsme se přesvědčili, že olympijský fenomén může být využit k rozvoji všech jazykových kompetencí, nejčastěji pak k porozumění textu. Přesto v této oblasti vidíme značný prostor k vylepšení, a to zejména v kapitolách věnovaných francouzským reáliím. Řada učebnic obsahuje kapitolu věnovanou sportu ve Francii, přesto v nich nenalezneme zmínku o Coubertinově zásluze. Domníváme se, že zejména žáci střední školy by se měli dozvědět, jakou roli Francie prostřednictvím Coubertina sehrála při obnovení olympijských her. Tyto informace lze snadno začlenit právě do kapitol či cvičení se sportovní tematikou, které nalezneme téměř v každé učebnici.

Co se týká rozboru zadání maturitních didaktických testů a písemných prací, potvrdil se náš předpoklad, že téma nebude příliš často zastoupeno. Častější výskyt lze předpokládat u ústní části na sportovně zaměřených školách, ale tento předpoklad je z důvodu značné nezávislosti škol při sestavování ústní části maturity těžko ověřitelný.

Pro další výzkum by bylo zajímavé sledovat, zda se zastoupení tématu v učebnicích pozitivně odráží i ve vědomostech žáků, tedy zda studenti francouzštiny mají o olympijských hrách více vědomostí než ostatní. Dále by mohlo být přínosné analyzovat i publikace věnované přímo francouzským reáliím a zjistit, zda žák s hlubším zájmem o francouzštinu si jejich prostřednictvím může vytvořit ucelenější pohled na olympijský fenomén. Prostor k dalšímu bádání představují jednoznačně i učitelské příručky ke zkoumaným učebnicím. U některých cvičení lze totiž předpokládat, že autoři učebnic mohou učitele vybízet k poskytnutí kontextu k olympijské tematice, i když v samotné učebnici jej nenalezneme. Podobná je i situace pro pracovní sešity, které existují pro většinu ze zkoumaných učebnic. Právě v nich často nalezneme rozšiřující informace k tématům jednotlivých kapitol, a tak je možné, že kapitoly věnované sportu poskytují informace o olympijských hrách, i když v učebnicích tomu tak není.

Ukázali jsme si, že olympismus je díky Pierre de Coubertinovi nedílnou součástí francouzské kultury, o níž by studenti francouzštiny měli mít základní pojetí. Prostředkem k tomu jsou učebnice francouzštiny, jejichž role nespočívá jen v rozvoji jazykových

kompetencí, ale i ve vytvoření si uceleného pohledu na francouzskou kulturu. Přestože mezinárodní charakter her usnadňuje pronikání angličtiny do olympijského hnutí, měly by učebnice připomínat, že kolébkou novodobých olympijských her je Francie.

Résumé

Les Jeux olympiques modernes font partie indispensable de la culture française. C'était grâce au baron français, Pierre de Coubertin, qu'on a renouvelé cet événement grandiose dont l'origine date de l'antiquité. Après la rénovation, le français a acquis une nouvelle portée internationale. Le mémoire intitulé *Les Jeux olympiques modernes et leur présence dans les méthodes de français* se compose de deux parties principales. La première a pour but d'expliquer en quoi consiste la signification du phénomène olympique pour la culture française. Elle traite de l'histoire des Jeux olympiques, de la philosophie olympique, du Comité international olympique aussi que de la politique linguistique de l'olympisme. La deuxième partie a pour objectif d'examiner comment cette importance est reflétée dans les manuels scolaires de français et aussi au baccalauréat en français en République tchèque.

Comme le nom l'indique, les Jeux olympiques ont leur origine en Grèce antique, plus précisément dans la ville d'Olympie. La première mention des Jeux date du 776 av. J.-C. où Iphitos, le roi d'Élide, a suivi le conseil de Pithie d'organiser les Jeux pour assurer la paix en Grèce. Les Jeux antiques étaient étroitement liés à la religion, leur but principal était de rendre honneur à Zeus, dont le temple se trouvait à Olympie. Quant aux participants, ils devaient démontrer leurs qualités physiques aussi que spirituelles. Les noms des vainqueurs ont été notés dans des chroniques et célébrés dans des poèmes. Les Jeux antiques ont été organisés jusqu'en 393 après J.-C. où l'empereur Théodose les a abolis à cause de leur caractère de plus en plus païen et à cause de plusieurs scandales de corruption. L'humanité a dû attendre plus que 1500 ans pour leur rénovation.

Bien que les idées de rénover les Jeux olympiques apparaissent à partir du 15e siècle (en Italie, en Angleterre, en Grèce et même en Bohême), on n'arrive pas à les réaliser qu'au 19e siècle grâce au baron Pierre de Coubertin. Destiné originellement à une carrière militaire, il se trouve passionné pour la pédagogie et l'histoire. Ses voyages en Angleterre l'inspirent à cultiver la jeunesse par le sport et à se battre pour l'intégration du sport dans le système éducatif français. Son intérêt pour le sport et pour l'histoire lui suggèrent l'idée de rénover les Jeux olympiques. Malgré de nombreux opposants, il parvient à franchir tous les obstacles. En 1896, les premiers Jeux olympiques modernes se déroulent en Grèce.

En étudiant l'histoire du mouvement olympique, nous découvrons que l'apport de Coubertin consiste non seulement dans l'organisation des premiers Jeux olympiques modernes, mais aussi dans la définition des valeurs olympiques, ce qui transforme

l'olympisme dans toute une philosophie de vie. En effet, les valeurs olympiques sont applicables dans notre vie quotidienne. Au premier lieu, les Jeux représentent un événement pacifique. Il faut dire que déjà les Grecs anciens comprenaient les Jeux comme une célébration de la paix (il était interdit d'entrer sur le territoire grec avec une arme dans sa main) mais, à la différence des Jeux anciens, Coubertin insiste sur une dimension internationale de l'olympisme, ce qui renforce encore l'aspect pacifique. Coubertin respecte aussi la demande antique de développer à la fois le corps et l'esprit des participants. Les athlètes s'engagent à respecter les règles du fair-play. En plus, les Jeux olympiques modernes évitent la discrimination raciale, religieuse, politique et sexuelle (ce qui n'était pas le cas des Jeux anciens).

Les valeurs olympiques sont reflétées aussi dans les symboles olympiques dont certains ont été dessinés par Coubertin lui-même, par exemple le drapeau olympique. Les six anneaux entrelacés sur un fond blanc représentent tous les nations et ils ainsi transmettent le message d'amitié. Coubertin a aussi formulé le serment olympique, prononcé par les participants pendant la cérémonie d'ouverture. Plus tard, la version originale a été modifiée pour refléter des événements actuels (on a ajouté un passage sur le dopage) mais la promesse de base reste le même – participer dans un esprit de sportivité et d'amitié.

En plus, c'était aussi Coubertin qui a initié la création du Comité international olympique (CIO), l'organisation suprême du mouvement olympique dont la tâche principale est l'organisation régulière des Jeux olympiques. Le CIO vise aussi à promouvoir les valeurs olympiques, à éduquer la jeunesse par le sport et à lutter contre la discrimination et le dopage. Le Comité consiste de 115 membres. Il s'agit très souvent des anciens athlètes. Pendant sa réunion, le Comité peut choisir son président (fonction actuellement occupée par Thomas Bach). À l'origine, le siège du CIO se situait à Paris mais quand la Première Guerre mondiale a éclaté, il fallait trouver une résidence moins dangereuse. Coubertin a choisi la ville de Lausanne en politiquement neutre Suisse, où le siège se trouve jusqu'à aujourd'hui.

Évidemment, la France a joué un rôle clé dans la cristallisation de l'olympisme moderne. Il n'est pas alors surprenant que depuis la rénovation des Jeux, le français a été accepté comme la langue officielle du mouvement olympique. Néanmoins, la situation change après la mort de Coubertin. Plusieurs anglophones se succèdent dans la fonction du président du CIO et l'un d'entre eux, lord Killanin, arrive à imposer l'anglais comme la seconde langue officielle de l'olympisme. En plus, vu l'aspect international des Jeux et l'expansion énorme de l'anglais au cours du 20e siècle, le français tant que la première langue olympique doit faire

face aux critiques des anglophones qui considèrent souvent le privilège du français comme un hommage de plus en plus lointain et inutile à Coubertin. Pour supporter leur critique, ils rappellent que la Grande-Bretagne a aussi joué un rôle indispensable dans l'histoire du sport. En effet, plusieurs sports y ont leur origine et Coubertin lui-même était fortement influencé par l'éducation de la jeunesse par sport, pratiquée en Grande-Bretagne. En conséquence, quoique la Charte olympique ne définisse l'anglais comme la seconde langue olympique, la réalité ne correspond pas souvent à cette constitution. Le problème est le plus marquant pendant les Jeux qui se déroulent dans les villes anglophones, ce qui concerne par exemple les Jeux olympiques de 2010 organisés à Vancouver où les organisateurs ont été critiqués pour ne pas respecter les règles sur le bilinguisme des Jeux et pour faire prédominer l'anglais. C'est pour cette raison que la France adopte de nouvelles mesures qui visent à garder le rôle privilégié de sa langue maternelle (de nouveaux postes en domaine de politique linguistique, des manuels pour les organisateurs des Jeux) et il sera sans doute intéressant d'observer si ces mesures seront efficaces.

Ayant démontré le rôle unique de la France pour le mouvement olympique, nous supposons que ce phénomène sera reflété dans des manuels scolaires du français ; soit dans les chapitres focalisés sur la culture française, soit dans les exercices visant à développer les compétences linguistiques des élèves. C'est l'un des objectifs des manuels de fournir des informations sur la culture française et les Jeux olympiques sont sans doute un domaine dont les étudiants du français devraient avoir des connaissances de base. Nous analysons six séries des manuels pour le primaire et six séries pour le secondaire. Au total, il s'agit de 36 publications. Notre hypothèse est qu'au moins un tiers des manuels analysés comportera le thème des Jeux olympiques et que ce thème apparaîtra plus souvent dans les manuels pour les écoles secondaires que pour les écoles primaires. Nous supposons aussi que ce thème sera le plus souvent représenté par le personnage de Pierre de Coubertin, tant que le père des Jeux olympiques modernes. Pour pouvoir observer si l'occurrence du thème d'olympisme est négativement influencée par la concurrence de l'anglais dans le mouvement olympique, nous divisons les manuels en deux catégories selon la date de parution – des manuels publiés avant 2001 et des manuels publiés à partir de 2001. En effet, l'année 2001 est assez importante en domaine de l'enseignement des langues à cause de publication du *Cadre européen commun de référence pour les langues*, qui présente une échelle pour comparer des niveaux de maîtrise d'une langue étrangère. En termes d'olympisme, le rôle de l'anglais

est encore renforcé après 2001 parce que plusieurs Jeux sont organisés dans des pays anglophones (en Australie, en Grande-Bretagne, au Canada).

L'analyse des manuels révèle que la fréquence de la thématique olympique correspond à notre supposition. Néanmoins, il faut dire que les manuels se focalisent notamment sur des événements actuels du monde olympique (par exemple le succès des représentants français aux Jeux olympiques ou l'organisation des Jeux olympiques en France), tandis que le côté historique semble être un peu oublié. Par conséquent, il se peut que les élèves entrent en contact avec le phénomène olympique mais ils manquent les informations sur son contexte historique et ils n'apprennent pas comment l'olympisme est lié avec la France. Quant à notre supposition que la thématique sera plus fréquente dans les manuels publiés avant 2001, elle s'est révélée être juste, ce qui peut indiquer que le phénomène des Jeux olympiques perd, peu à peu, sa signification pour la culture française.

En ce qui concerne la façon d'utilisation de la thématique olympique, les manuels montrent que l'olympisme peut servir d'un moyen pour développer tous les compétences linguistiques des élèves. Dans la plupart des cas, l'olympisme est utilisé pour améliorer la compréhension écrite, c'est-à-dire que le manuel propose un article avec la thématique olympique, suivi des questions sur la compréhension du texte ou des questions demandant l'avis des élèves (nous trouvons ce type d'exercice dans *Le nouveau sans frontières*, dans *Mosaïque* et dans *Connexions*) mais il y a aussi des manuels profitant de la thématique olympique pour des exercices d'écoute (*Nouveau sans frontières*), de grammaire (*Espaces*), d'expression orale (*Alter Ego*) et d'expression écrite (*Espaces*).

Certains manuels contiennent des chapitres consacrés à la civilisation française. C'est notamment dans ces chapitres où nous voyons une sphère qui devrait être améliorée. Très souvent, un de ces chapitres traite du sport en France et pourtant nous ne trouvons aucune mention de l'olympisme, ce qui est dommage.

Quant au possible perfectionnement des exercices profitant de la thématique olympique, nous pensons que les manuels devraient toujours mentionner le contexte historique de rénovation des Jeux, par exemple en offrant un court paragraphe de « point Info ».

Outre les manuels du français, nous analysons les tests du baccalauréat en français en République tchèque, où nous ne nous attendons qu'à une présence rare de la thématique examinée, vu que le baccalauréat vérifie plutôt les connaissances des thèmes de la vie

quotidienne. Nous examinons tous les tests disponibles depuis l'unification du baccalauréat par l'état, c'est à dire depuis 2011. Il s'agit de dix tests au total. L'analyse révèle qu'une seule version profite de la thématique olympique (le test de l'automne de 2011 dans un exercice d'écoute).

Dans ce mémoire, nous avons prouvé la signification de l'olympisme pour la culture française et nous sommes convaincus que les étudiants du français devraient savoir comment ce phénomène est lié avec la France. C'est le devoir des manuels scolaires de fournir ces informations et de cette manière permettre aux étudiants d'adopter une vision plus large de la culture française.

Zdroje

Knižní zdroje

CHARPENTIER, H. a BOISSONNADE, E. *100 ans de Jeux olympiques: Athènes 1896-Atlanta 1996*. Paris: France-Empire, 1996. ISBN 2-7048-0792-2.

CLASTRES, P., DIETSCHY P. a LAGET, S. *La France et l'olympisme*. Paris : ADPF, 2004. ISBN 2-914935-22-6.

PROCHÁZKA, K. *Olympijské hry: Od Athén 1896 po Moskvu 1980*. Praha: Olympia, 1984. ISBN 27-048-84.

Učebnice

BERTHET, A. *Alter ego 1*. Paris: Hachette, 2006. ISBN 20-115-5420-9.

BERTHET, A. *Alter ego 2*. Paris: Hachette, 2006. ISBN 978-201-1554-420.

BERTHET, A. *Alter ego 3*. Paris: Hachette, 2006. ISBN 978-201-1555-120.

CAPELLE, G., Gidon N. *Espaces 1*. Paris: Hachette, 1990. ISBN 978-201-0153-204.

CAPELLE, G., Gidon N. *Espaces 2*. Paris: Hachette, 1990. ISBN 978-201-0162-800.

CAPELLE, G., Gidon N. *Espaces 3*. Paris, Hachette, 1991. ISBN 978-201-0162-848.

DOLLEZ, C. a Pons, S. *Alter ego 4*. Paris: Hachette, 2007. ISBN 978-201-1555-168.

DOMINIQUE, P. *Le nouveau sans frontières 1*. Paris: CLE International, 1988. ISBN 978-219-0334-509.

DOMINIQUE, P. *Le nouveau sans frontières 2*. Paris: CLE International, 1989. ISBN 978-219-0334-608.

DOMINIQUE, P. *Le nouveau sans frontières 4*. Paris: Cle Internat, 1993. ISBN 978-219-0334-806.

GALLON, F. *Extra! 1*. Paris: Hachette, 2005. ISBN 978-201-1552-310.

GALLON, F. *Extra! 2*. Paris: Hachette, 2002. ISBN 978-201-1552-075.

GALLON, F. *Extra! 3*. Paris: Hachette, 2002. ISBN 978-201-1552-105.

GIRARDET, J. a CRIOLIG, J. M. *Le nouveau sans frontières 3*. Paris: CLE International, 1990. ISBN 978-219-0334-714.

GUILLOUX, M., HERRY, C. a PONS, S. *Alter Ego 5*. Paris: Hachette, 2010. ISBN 9782011557988

JOB, B. *Mosaïque 1: méthode de français*. Paris: CLE International, 1994. ISBN 978-209-0331-257.

JOB, B. *Mosaïque 2: méthode de français*. Paris: CLE International, 1994. ISBN 9782090331318.

MÉRIEUX, R. a LOISEAU, Y. *Connexions 1*. Paris: Didier, 2004. ISBN 22-780-5411-2.

MÉRIEUX, R. a LOISEAU, Y. *Connexions 2*. Paris: Didier, 2004. ISBN 22-780-5532-1.

MÉRIEUX, R. a LOISEAU, Y. *Connexions 3*. Paris: Didier, 2005. ISBN 9782278056224.

MEYER-DREUX, S., GARABÉDIAN M. a LERASLE M. *Trampoline 1*. Paris: CLE International, 2002. ISBN 21-903-3521-3.

MEYER-DREUX, S., GARABÉDIAN, M. a LERASLE, M. *Trampoline 2*. Paris: CLE international, 1992. ISBN 21-903-3531-0.

RICHARD, B. a ROYNARD, M. P. *Mission spéciale 1*. Paris: Hatier, 1994. ISBN 978-221-8048-937.

RICHARD, B. a ROYNARD, M. P.. *Mission spéciale 2*. Paris: Hatier, 1993. ISBN 978-221-8041-167.

SAMSON, C. *Alex et Zoé et compagnie 1*. Paris: CLE International, 2001. ISBN 9782090338164.

SAMSON, C. *Alex et Zoé et compagnie 2*. Paris: CLE International, 2001. ISBN 20-903-3917-9.

SAMSON, C. *Amis et compagnie 1*. Paris: Hachette, 2008. ISBN 978-209-0354-904.

SAMSON, C. *Amis et compagnie 2*. Paris : CLE International, 2008. ISBN 978-209-0354-935

SAMSON, C. *Amis et compagnie 3*. Paris: CLE international, 2009. ISBN 9782090354966.

TAIŠLOVÁ, J. *On y va! 1*. Voznice: Leda, 2009. ISBN: 978-80-7335-191-5.

TAIŠLOVÁ, J. *On y va ! 2*. Voznice: Leda, 2009. ISBN 978-80-7335-169-4.

TAIŠLOVÁ, J. *On y va ! 3*. Voznice: Leda, 2010. ISBN 978-80-7335-171-7.

TAIŠLOVÁ, J., BARANOVÁ, E. a CLUSE, J.L. *En Français 1*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1994. ISBN 80-042-6599-5.

TAIŠLOVÁ, J., BARANOVÁ, E. a CLUSE, J.L. *En français 2*. Plzeň: Jiří Fraus, 1995. ISBN 20-101-9686-4.

TAIŠLOVÁ, J., BARANOVÁ, E. a CLUSE, J.L. *En Français 3*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISBN 80-042-6421-2.

TAIŠLOVÁ, J., BARANOVÁ, E. a CLUSE, J.L. *En Français 4*. Plzeň: Fraus, 1996. ISBN 80-857-8456-4.

Internetové zdroje

Lack of French at Vancouver Olympic Games Insensitive. *CBC News* [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/lack-of-french-at-vancouver-games-insensitive-report-1.954795>

CLAVEL, G.: JO 2024 à Paris. *Huffingtonpost*, [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.fr/2014/11/07/jeux-olympiques-2024-paris_n_6119872.html

COUBERTIN, P.: Les femmes aux Jeux olympiques. *Revue olympique* č. 79, [online]. Červenec 1912, str. 110. [Cit. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://library.la84.org/OlympicInformationCenter/RevueOlympique/1912/ROLF79/ROLF79d.pdf>

Olympijské symboly a ceremoniály. *Český olympijský výbor* [online]. Str. 2.[Cit. 2015-02-09]. Dostupné z: http://www.olympic.cz/www/docs/osmus/olympijske_symboly_a_ceremonialy.pdf

DERRIMAN, P.: La langue française au jeux olympiques. *Vupar* [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://vupar.org/2009/11/27/la-langue-francaise-aux-jo-vue-par-un-australien/>

Le français, langue olympique. *France olympique* [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://franceolympique.com/art/831-le_francais,_langue_olympique.html

Grand Témoin de la francophonie. *Francophonie* [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.francophonie.org/-Rapports-du-Grand-temoin-de-la-.html>

Guide pratique des langues officielles aux Jeux Olympique. *Francophonie* [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://www.francophonie.org/IMG/pdf/OIF_Guide_FR_BD.pdf

LAFAYETTE, P.: Le français, pourtant langue officielle du CIO, se trouve doucement hors Jeux. *Eurosport* [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://www.eurosport.fr/jeux-olympiques/sochi-2014/2014/le-francais-pourtant-langue-officielle-du-cio-se-retrouve-doucement-hors-jeux._sto4149768/story.shtml

Factsheet: Opening Ceremony of the Games of the Olympiad. *Mezinárodní olympijský výbor* [online]. Str. 3. [Cit. 2015-02-09]. Dostupné z: http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents_Factsheets/Opening_ceremony_of_the_Games_of_the_Olympiad.pdf

Flamme olympique et le remis. *Musée olympique* [online]. Str. 3. [Cit. 2015-02-09]. Dostupné z: http://www.olympic.org/Documents/Olympic_Museum/Education/School%20Resources/teaching_resources/FRA_The_Olympic_flame.pdf

MOV. *Olympic* [online]. [Cit. 2014-11-14]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/text/24-mov>

Olympijská charta. *Olympic* [online]. Str. 9. [Cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/upload/files/OLYMPIJSKA-CHARTA-2013.pdf>

PALIERSE, Ch.: JO 2024. *Les Échos* [online]. [Cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.lesechos.fr/industrie-services/services-conseils/0203938791502-jo-2024-les-franciliens-majoritairement-favorables-a-une-candidature-de-paris-1064499.php?xtor=RSS-2151>

PAUSANIAS: Description de la Grece. *Remacle* [online]. Kniha V, kapitola IV [Cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://remacle.org/bloodwolf/erudits/pausanias/elide1.htm#VII>

REYNOLDS,E.: London 2012 Olympics. *Dailymail* [online].[Cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2116376/London-2012-Olympics-French-demand-sign-leaflet-tongue-too.html>

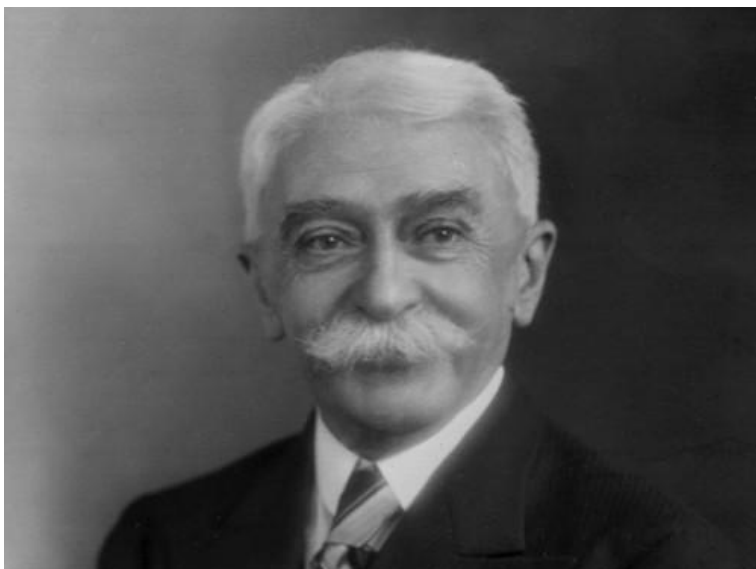
Sports invented by British. *The Telegraph* [online]. [Cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/expat/expatpicturegalleries/9438973/Sports-invented-by-the-British.html?frame=2293448>

Státní maturita – francouzština. *Státní maturita* [online]. [Cit. 2014-12-14]. Dostupné z: <http://www.statnimaturita-francouzstina.cz/>

Přílohy

Příloha č. 1

Portrétová fotografie Pierre de Coubertina

Zdroj:<http://www.beekoz.fr/citations/qui-a-vraiment-dit-limportant-cest-de-participer/attachment/pierre-de-coubertin/> (6. 2. 2014)

Příloha č. 2

Olympijský symbol

Zdroj:http://www.bbc.co.uk/wales/raiseyourgame/sites/dedication/2012/pages/olympic_history.shtml (7. 11. 2014)

Příloha č. 3

Odstavec z učebnice *En français 2* věnovaný olympijským hrám

Les jeux Olympiques avaient lieu, chez les Grecs, tous les quatre ans, depuis 776 av. J.-C., près d'Olympie, en l'honneur de Zeus Olympien. Pendant les Jeux, la paix régnait dans tout le pays. Le vainqueur de cette grande manifestation sportive recevait la couronne olympique.

Les Jeux ont été repris en 1896 grâce à Pierre de Coubertin, pédagogue français. De nos jours, les jeux Olympiques modernes, célébrés tous les quatre ans, en été et en hiver, dans différentes villes du monde, représentent une grande compétition sportive internationale et contribuent au rapprochement des peuples.

Zdroj: TAIŠLOVÁ, Jitka : *En français*. Plzeň: Jiří Fraus, 1995. Str. 105.

Příloha č. 4

Využití olympijské tematiky k vysvětlení gramatiky v *Espaces 3*

PLUS VITE, PLUS HAUT, PLUS FORT !

● **Les adverbes sont des mots ou des groupes de mots invariables.**

Il en existe quatre types :

- a) **des mots simples :**
« bien, mal, hier, là, puis, tard, très... » ;
- b) **des locutions adverbiales :**
« à côté, en bas, à présent, peu à peu, n'importe où, à voix basse, au hasard, à l'envers, avec force, etc. » ;
- c) **des adjectifs devenus adverbes :**
« [parler] fort / haut ; [chanter] faux / juste ; [voir] clair ; [sentir] bon / mauvais ; [coûter] cher / bon marché, etc. » ;
- d) **des dérivés en « -ment » d'adjectifs :**
— formés sur le féminin de l'adjectif : douce → doucement ; bonne → bonnement ; lent → lentement ;
— formés sur le masculin si l'adjectif se termine par une voyelle : carré → carrément ; vrai → vraiment...

● **Ils peuvent exprimer :**

- la quantité « un peu, assez » ;
- l'intensité « très, fortement » ;
- la manière « vivement, activement, de force » ;
- l'opinion « oui, si, peut-être, d'accord, sans doute, sans aucun doute, vraiment, précisément, plutôt ».

Ils permettent d'exprimer la négation (« ne... pas / ne... plus / ne... que ») et la comparaison (« plus, aussi, moins »).

Zdroj: CAPELLE GUY: *Espaces 3*. Paris, Hachette, 1991. Str. 92.

Příloha č. 5

Zadání maturitního poslechového cvičení s tematikou olympismu

Uslyšíte **čtyři** krátké nahrávky. Nejprve uslyšíte otázku a poté vyslechnete nahrávku. Na základě vyslechnutých nahrávek **vyberte** k úlohám **20–23** vždy jednu správnou odpověď **A–C**.

23 Qu'est-ce qui s'est passé pendant la 5ème journée des Jeux Olympiques ?

- A) Le record mondial en marathon a été battu.
- B) Le favori de la course cycliste a perdu sa compétition.
- C) Le sportif australien a gagné la médaille de bronze en natation.

Zdroj: <http://www.statnimaturita-francouzstina.cz/wp-content/uploads/maturita-2011-francouzstina-didakticky-test-podzim.pdf>